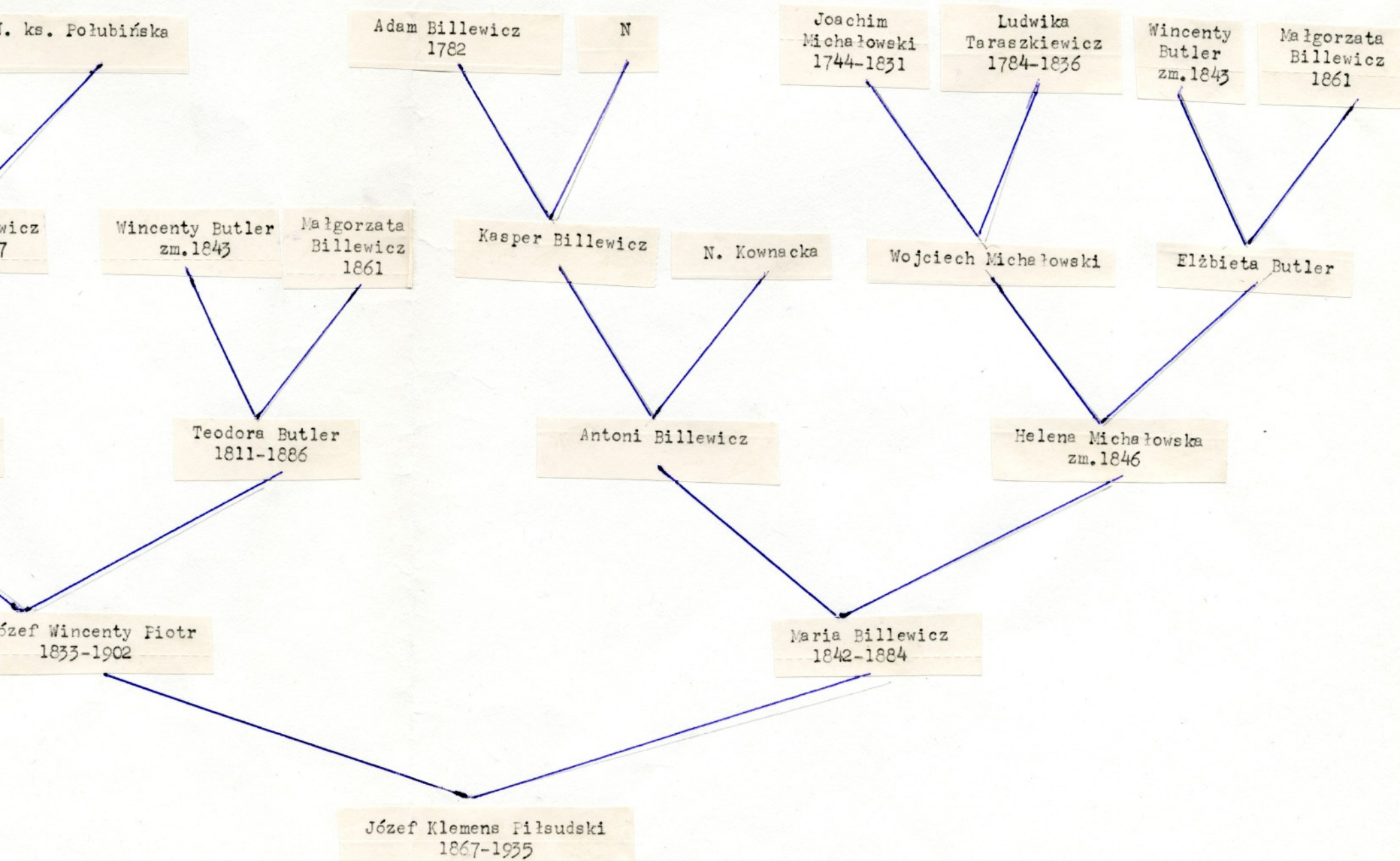

WYWÓD PRZODKÓW
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

WYWÓD PRZODKÓW
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Jan Kazimierz Giniotowicz
Rymsza Piłsudski
ok.1614-1710

Ewa Prejkont

Roch Mikołaj

Małgorzata Pancerzyńska

Kazimierz Ludwik
1722,1738

Rozalia
ks. Puzyna

Walerian
Billewicz

N. ks. Połubińska

Adam Billewicz
1782

N

Kazimierz
ok.1750-ok.1820

Anna Billewicz
1761-1837

Wincenty Butler
zm.1843

Małgorzata
Billewicz
1861

Kasper Billewicz

N. Kownacka

Piotr Kazimierz Wincenty
1795-1851

Teodora Butler
1811-1886

Antoni Billewicz

Józef Wincenty Piotr
1833-1902

Mari
18

Józef Klemens Piłsudski
1867-1935

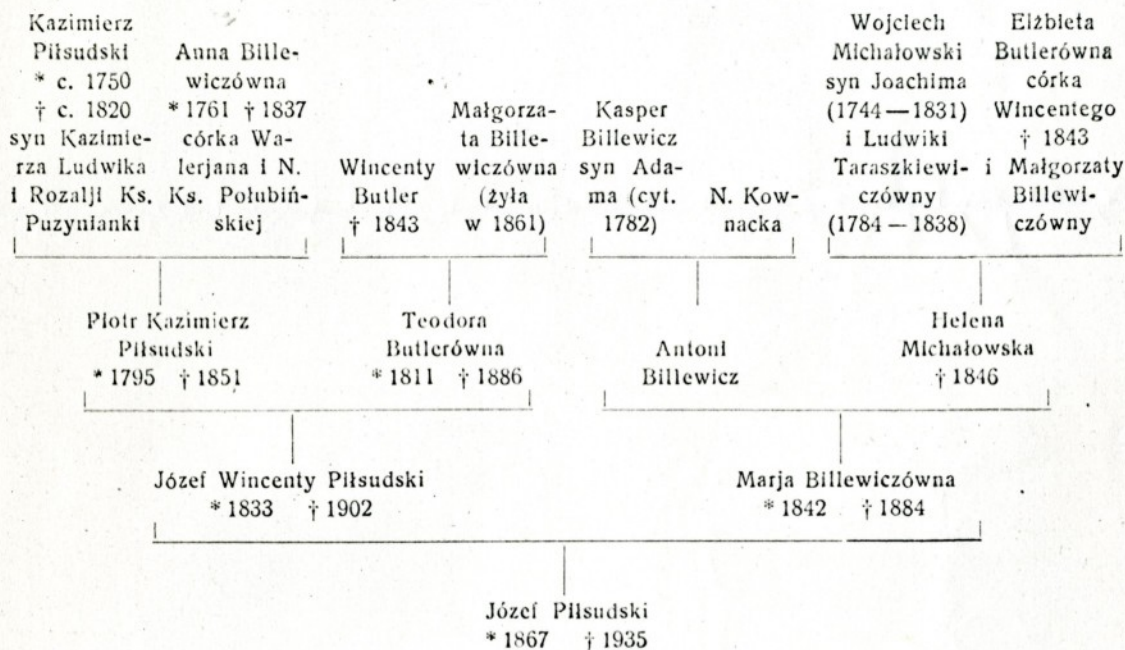
Treść artykułu przyniosła po raz pierwszy pełne zestawienie po mieczu i kądzieli najbliższych przodków Marszałka Józefa Piłsudskiego; publikacji takiej od dawna oczekiwali wszyscy Polacy interesujący się heraldyką i genealogją.

Cieszy nas notatka zamieszczona pod artykułem, że jest on ustępem z pracy zbiorowej o Żułowie, mającej się ukazać w najbliższym czasie w druku. W pracy tej spodziewamy się zna-

leźć jeszcze więcej danych o temacie poruszonym w artykule p. Horoszkiewicza.

Artykuł zaopatrzony został w wykres — drzewo genealogiczne przodków, na podstawie którego zamieszczamy poniżej wywód po mieczu i kądzieli Wielkiego Marszałka zestawiony według zwykle przyjętego wzoru genealogicznego, tak zwanych quartiers.

W-r.

Wspomnienia pośmiertne.

Ś. P. Michał de Bierbrauer Brensztejn (* 2.X.1874 w Telszach † 29.III.1938 w Wilnie).

Z pośród grona badaczy na polu historii kultury w Polsce i na Litwie ubył znowu jednostka bardzo zasłużona. Zmarł w Wilnie ś. p. Michał Brensztejn, doktor h. c. nauk humanistycznych Uniw. Stefana Batorego, kustosz Biblioteki Uniwersyteckiej i Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, kawaler orderu Polonia Restituta.

Zmarły pochodził z rodziny niemieckiej. Ojcem Jego był Konstanty pułkownik Ięjbgwardji rosyjskiej, matką Melanją z Marszewskich. Studja odbywał w Uniw. Jagiell. w Krakowie, czas dłuższy przebywał w Zakopanem, gdzie zaprzyjaźnił się ze Stanisławem Witkiewiczem, Piotrem Chmielowskim i Franciszkiem Piekosińskim. Ci wybitni ludzie wpłynęli na tok Jego dalszego życia i pracy naukowej.

Pozostawił bogaty dorobek naukowy. Pracował w różnych dziedzinach, na polu literatury, bibliotekoznawstwa, bibliografji, numizmatyki, archeologii i historii kultury. Z większych Jego prac wymienić należy: „Biblioteka Uniwersytetu w Wilnie do r. 1832“ (2 wyd. 1922, 1925), „Zarys dziejów ludwisarstwa w b. W. Ks. Litewskiem“ (1924), „Adam Honory Kirkor, wydawca, redaktor i właściciel drukarni w Wilnie“ (1930), „Dionizy Paszkiewicz, pisarz polsko-litewski na Żmudzi“ (1 poł. XIX w. — 1930). Jego pióra są liczne mniejsze rozprawki, artykuły, notatki pomieszczone w czasopismach, prasie codziennej i t. d.

Ś. p. Brensztejn interesował się również heraldyką i genealogją, czemu dał wyraz w skrzętnem gromadzeniu materiałów z tych dziedzin z archiwów rodzin litewskich i rękopisów bibliotecznych. Z materiałów przez Niego zebranych

Genealogia rodu Piłsudskich

Ród Ginebów (XIV w.)

↓
Barthomiej Stanisław Ginebowski Piłsudski (XVI w.)

Melchior
Helena Stowaryńska

↓
Jan Kazimierz Giniatowski-Rymsza Piłsudski (ur. ok. 1614)
Ewa Prejkint

↓
Roch
Małgorzata Pancerzewska

↓
Kazimierz
(2 żona) Rozalia Purzyńska

Jan Antoni

↓
Kazimierz (ur. ok. 1760, zm. ok. 1820)
Anna Billewierska (+1837)

↓
Walerj (1795-1877)
Piuski - 1878)
Aleksander (+ok. 1866)

↓
Piotr Kazimierz Wincenty (1795-1857)
Teodora-Urszula-Otylia Butlerówna (1811-1886)

↓
Ewa Giedgowdowa
1926)

↓
Julia
1836-1910

↓
Teresa
Symonowiczowa

↓
Józef-Wincenty-Piotr
(1833-1902)

↓
Wincenty
Maria Telciska

↓
Marta Billewierska (1842-1884)

↓
Sofia Ka-
enacowa
865-1935)

↓
Bronisław
(1866-1918)

↓
Józef Kle-
mens
(1867-1935)

↓
Adam
(1869-194..)

↓
Kazimierz
(1871-1941)

↓
Maria
Michalczewska
1873-1921

↓
Jan
1876-
1950

↓
Ludwika
Majewska
1879-
1924

↓
Kacper Piotr
1881-
1914?

↓
Teodo-
ro

RODOWÓD
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Jan Kazimierz Giniatowicz
Rymsza Piłsudski ok.1614-1710
Ewa Prejkiń

Roch Mikołaj 1715
Małgorzata Pancerzyńska

Kazimierz Ludwik 1722,1738
1ż. Maria Kukiewicz
2ż. Rozalia ks. Fuzyna

z 2ż.
Kazimierz ok.1750-ok.1820
Anna Billewicz 1761-1837

Piotr Kazimierz Wincenty 1795-1851
Teodora Butler 1811-1886

Józef Wincenty Piotr 1833-1902
Maria Billewicz 1842-1884

Waleria 1834-1926
A. Giedgowd

Julia 1836-1910
N. Bortkiewicz

Teresa 1838-ok.1900
K. Symonowicz

Helena
1864-1917

Zofia
1865-1935
Bolesław Kadenacy

Bronisław
1866-1918

Józef Klemens
1867-1935
1ż. Maria Koplewska
2ż. Aleksandra Szczerbińska
1882-1963
x 2ż.

Adam
1869-1935

Julia Łodwigowska
zm.1937

Kazimierz
1871-1941

Julia LouvarCezary Juchniewicz

Maria
1873-1921

Jan
1876-1950
Maria Zabłocka

Lud
1879-
Leon M

Wanda
ur. 1918

Jadwiga
ur. ~~1918~~ 1920
Andrzej Jaraczewski

Wanda
Kazimierz Pawłowski

Wanda
Jerzy Bułhak

Bronisław
ur. 19

Joanna
ur. 1950

Krzysztof
ur. 1954

Jerzy
ur. 1939

Ryszard

Jadw
1-o v. Zb
2-o v. Te
z 2

Jan

Maria

Zofia

Bolesław
Stanisława N

Czesław

Zofia Kontkowska

Helena

Kazimierz
Maria N

Krystyna
N. Podlewski

Tadeusz

Małgorzata
Antoni Berger

Magdalena

Alek
ur

Anna

Krzysztof

RODOWÓD
JOZEFA PIŁSUDSKIEGO

Tekst ostateczny

Jan Kazimierz Giniatowicz
Rymza Piłsudski ok.1614-1710
Ewa Prejkint

Roch Mikołaj 1715
Małgorzata Pancerzyńska

Kazimierz Ludwik 1722,1738
1ż. Maria Kukiewicz
2ż. Rozalia ks. Puzyna

z 2ż.
Kazimierz ok.1750-ok.1820
Anna Billewicz 1761-1837

Jan Kazimierz Wincenty 1795-1851
Dora Butler 1811-1886

Walery 1796-1877
Aniela Piłsudska zm. 1844

Waleria 1834-1926
A. Giedgowd

Julia 1836-1910
N. Bortkiewicz

Teresa 1838-ok.1906
K. Symonowicz

Wincenty 1839-1916
Maria Jeleńska

Klemens
-1935
Kopievska
Szczerbińska
1963

Adam
1869-1935
Julia Łodwigowska
zm.1937

Kazimierz
1871-1941
Julia Louvar
Cezary Juchniewicz

Maria
1873-1921
Cezary Juchniewicz

Jan
1876-1950
Maria Zabłocka

Ludwika
1879-1924
Leon Majewski

Kacper
1881-1915

Piotr
*+ 1882

Teodora
*+ 1882

Jadwiga
ur. ~~1920~~ 1920
Andrzej Jaraczewski

Wanda
Kazimierz Pawłowski

Wanda
Jerzy Bułhak

Jan

Bronisława
ur.1902
Lucjan Smolicz

Ludwika
Lucjan Smolicz

Maria

Joanna
.1950

Krzysztof
ur.1954

Jerzy
ur.1939

Ryszard

Jadwiga Halina
1-o v. Zbigniew Oleński
2-o v. Tadeusz Kowalski

Zofia
1-o v. Stefan Majewicz
2-o v. Bolesław Lisowski

Wiesław

z 2 m.

Małgorzata
Antoni Berger

Witold

Magdalena

Aleksandra
ur.1975

Kazimierz
Maria N

Tadeusz

(Wacenty, Piotr.)
Józef i Maria z Billewta z Piłsudscy

Helena (1864-1917)

Zofia (Zula) 1865-1935

Bronisław 1866-1918

Adam 1869-1935

Kazimierz 1871-1941

Maria 1873-1921

Jan 1876-1950

Ludwika 1879-1924

Kacper 1881-1915

bliznieta Teodora
zmarła w Niemczech

dr Bolesław Kadenacy
czy Rokoszy?
córka
syn?

Józef Klemens
1867-1935
23. XI st. (5. XII w. str.)

(Kazimierz) Cezary Juchniewicz
Kimś?

Ludwik Majewski
czy Leon? (P.M.I, 32)

z Koplewskich
Maria, Juszkiewicza (1-o voto)
Wanda Juszkiewiczowa
2-o voto Piłsudska

Stefania Lipmanówna (ciotka J.P.) [jedno p]
krewna Piłsudskich przez prababkę J.P. Anny z Billewta z Piłsudką, żonę Kazimierza. Córka pułkownika, zmarłego na wygnaniu (P.M.I, 28). Wnuczka Wacenty Billewta zmarła w Włocławku 1910, pochowana na Powązkach w 1863 skłama na restanie, po poroście w Zduńskiej Woli

Rodowód
 DRZEWO GENEALOGICZNE
 JOZEFA PIŁSUDSKIEGO

JAN KAZIMIERZ GINTATOWICZ -
 RYMSZA PIŁSUDSKI ok. 1614-1710
 EWA PREJKINT

ROCH MIKOŁAJ ~~data znana~~ 1715
 MAŁGORZATA PANCERZYŃSKA

KAZIMIERZ LUDWIK ~~data znana~~ 1722-1738
 1ż. Maria Kukiewicz
 2ż. Rozalia ks. Puzynianka

~~JAN ANTONI~~

z 2ż.
 2ż. KAZIMIERZ ok. 1750-ok. 1820
 ANNA BILLEWICZ 1761-1837

PIOTR KAZIMIERZ WINCENTY 1795-1851
 TEODORA BUTLER 1811-1886

WALERY 1796-1877
 ANIELA PIŁSUDSKA 1844
zm.

JOZEF WINCENTY PIOTR 1833-1902
 MARIA BILLEWICZ 1842-1884

WALERIA 1834-1926
 A. GIEŁGOWD

JULIA 1836-1910
 N. BORTKIEWICZ

TERESA 1838-ok. 1906
 K. SYMONOWICZ

WINCENTY 1839-1916
 MARIA JELEŃSKA

HELENA
 1864-1917

ZOFIA
 1865-1935
B. KADENACY

BRONISŁAW
 1866-1918

JOZEF KLEMENS
 1867-1935
 1ż. MARIA KOPEŁSKA
~~P. V. JUZYTTEWICZ~~
 1866-1921

2ż. ALEKSANDRA SZCZERBINSKA
 1882-1963

ADAM
 1869-1935
 JULIA N.
 + 1937

KAZIMIERZ
 1871-1941
 JULIA N.

MARIA
 1873-1921
 N. JUCHNIEWICZ

JAN
 1876-1950
 MARIA N.

LUDWIKA
 1879-1924
 L. MAJEWSKI

KACPER
 1881-1915

PIOTR
 1882
 *+
 *+

TEODORA
 1882
 *+
 *+

z 2ż.
 WANDA
 ur. 1917

z 2ż.
 JADWIGA
 ur. 1910
 A. JARACZEWSKI

Kazimierz
 WANDA
 PAWŁOWSKI

Jerzy
 WANDA
 BULHAK

JAN

BRONISŁAWA
 1902 -

LUDWIKA
 N. SMOLICZ

MARIA

JOANNA
 ur. 1950-

KRZYSZTOF
 ur. 1954-

JERZY
 1939-

RYSZARD

JADWIGA HALINA
 1m. Z. CIENSKI
 2m. T. KOWALSKI

1-ov. Zofia
 1m. Stefan MAJEWSKI
 2m. E. LISOWSKI

WIESŁAW

*1-ov. Zdzisław
 Tadeusz*

PIOTR KAZIMIERZ WINCENTY 1795-1851
TEODORA BUTLER 1811-1886

WALERY 1796-1877
ANIELA PIHSUDSKA # 1844
zm.

JOZEF WINCENTY PIOTR 1833-1909
MARIA BILLEWICZ 1842-1884

WALERIA 1834-1926
A. GIEDGOWD

JULIA 1836-1910
N. BORTKIEWICZ

TERESA 1838-ok.1906
K. SYMONOWICZ

WINCENTY 1839-1916
MARIA JELENSKA

HELENA
1864-1917

Bolesław

ZOFIA
1865-1935
KADENACY

BRONISŁAW
1866-1918

JOZEF KLEMENS
1867-1935
1ż. MARIA KOPLAWSKA
~~P. V. JUSZKIEWICZ~~
1866-1921

2ż. ALEKSANDRA SZCZERBINSKA
1882-1963

z z z.

~~1ż.~~
WANDA
ur. 1917

Andrzej

~~z z z.~~
JADWIGA
ur. 1919
JARACZEWSKI

Kazimierz

WANDA
PAWŁOWSKI

Jerzy

WANDA
BUEHAK

JAN

BRONISŁAWA
1902-

LUDWIKA
N. SMOLICZ

MARIA

JOANNA
ur. 1950-

KRZYSZTOF
ur. 1954-

JERZY
1939-

RYSZARD

JADWIGA HALINA
1ż. Z. CIENSKI
2ż. T. KOWALSKI

*1-o v. Zdzisław
2-o v. Tadeusz*

1-o v. ZOFIA
1m. ~~Syber~~ MAJEWICZ
2m. P. LISOWSKI
2-o v. Bolesław

WIESŁAW

z z z. m.

MARGORZATA
BERGER
Antoni

WITOLD

MAGDALENA

ALEKSANDRA
ur. 1975

JAN

MARIA

ZOFIA

BOLESŁAW
STANISŁAWA N

CZESŁAW
Zofia N.

HELENA

KAZIMIERZ
MARIA N

KRYSZYNA
N. PODLEWSKI

TADEUSZ

ANNA

KRZYSZTOF

RODOWÓD
JOZEFA PIŁSUDSKIEGO

Jan Kazimierz Giniatowicz
Rymsza Piłsudski ok. 1614-1710
Ewa Prejkont

Roch Mikołaj 1715
Małgorzata Pancerzyńska

Kazimierz Ludwik 1722, 1738
1ż. Maria Kukiewicz
2ż. Rozalia ks. Puzyna

z 2ż.
Kazimierz ok. 1750-ok. 1820
Anna Billewicz 1761-1837

Kazimierz Wincenty 1795-1851
Klara Butler 1811-1886

Walery 1796-1877
Aniela Piłsudska zm. 1844

Julia Maria 1834-1926
A. Giedgowd

Julia 1836-1910
N. Bortkiewicz

Teresa 1838-ok. 1906
K. Symonowicz

Wincenty 1839-1916
Maria Jeleńska

Emilia 1834-1926
A. Giedgowd

Adam 1869-1935
Julia Ludwigowska
zm. 1937

Kazimierz 1871-1910
Julia Louisa

Maria 1873-1921
Cezary Juchniewicz

Jan 1876-1950
Maria Zabłocka

Ludwika 1879-1924
Leon Majewski

Kacper 1881-1915

Piotr *† 1882

Teodora *† 1882

Jadwiga
ur. ~~1919~~ 1920
Andrzej Jaraczewski

Wanda
Kazimierz Pawłowski

Wanda
Jerzy Bulhak

Jan

Bronisława
ur. 1902
Lucjan Smolicz

Ludwika
Maria

Joanna
1950

Krzysztof
ur. 1954

Jerzy
ur. 1939

Ryszard

Jadwiga Halina
1-o v. Zbigniew Oleński
2-o v. Tadeusz Kowalski

Zofia
1-o v. Stefan Majewicz
2-o v. Bolesław Lisowski

Wiesław

z 2 m.

Małgorzata
Antoni Berger

Witold

Magdalena

Aleksandra
ur. 1975

Kazimierz
Maria N

Tadeusz

RODOWÓD
JOZEFA PIŁSUDSKIEGO

Jan Kazimierz Giniatowicz
Rymsza Piłsudski ok.1614-1710
Ewa Prejkont

Roch Mikołaj 1715
Małgorzata Pancerzyńska

Kazimierz Ludwik 1722,1738
1ż. Maria Kukiewicz
2ż. Rozalia ks. Puzyna

z 2ż.
Kazimierz ok.1750-ok.1820
Anna Billewicz 1761-1837

Piotr Kazimierz Wincenty 1795-1851
Teodora Butler 1811-1886

Józef Wincenty Piotr 1833-1902
Maria Billewicz 1842-1884

Waleria 1834-1926
A. Giedgowd

Julia 1836-1910
N. Bortkiewicz

Teresa 1838-ok.1900
K. Symonowicz

Helena
1864-1917

Zofia
1865-1935
Bolesław Kadenacy

Bronisław
1866-1918

Józef Klemens
1867-1935
1ż. Maria Koplewska
2ż. Aleksandra Szczerbińska
1882-1963
x 2 ż.

Adam
1869-1935
Julia Łodwigowska
zm.1937

Kazimie
1871-19...
Julia Lou

Maria
1873-1921
Cezary Juchniewicz

Jan
1876-1950
Maria Zabłocka

Ludw
1879-...
Leon Ma

Wanda
ur. 1918

Jadwiga
ur. ~~1918~~ 1920
Andrzej Jaraczewski

Wanda
Kazimierz Pawłowski

Wanda
Jerzy Bułhak

Jan

Bronisła
ur.1900

Joanna
ur.1950

Krzysztof
ur.1954

Jerzy
ur.1939

Ryszard

Jadwi
1-o v. Zbi
2-o v. Teo

Jan

Maria

Zofia

Bolesław
Stanisława N

Czesław
Zofia Kontkowska

Helena

Kazimierz
Maria N

Tadeusz

Krystyna
N. Podlewski

Anna

Krzysztof

Małgorzata
Antoni Berger

Magdalena

Aleks
ur.

Genealogia Józefa Piłsudskiego

Ginet

Milus Ginet

Stanisław Ginefowicz

Barthomiej Stanisławowicz Ginięjtowicz Piłsudski (XVII w.)

Melchior

Helena Stowaszynska

Jan Kazimierz Giniatowicz - Rymsza - Piłsudski (ok 1614 - 1710)
Ewa Prejkiert

Roch

Matkowata Pancerzynska

Kazimierz

(żona) Rozalia Purynianka

Jan Antoni

Kazimierz (ok. 1760 - ok. 1820)

Anna Billewiczówna (1771 - 1837)

Walery (1795 - 1877)

Aniela z Piłsudskich (+1844)

Aleksander (1836 - 1866)

Piotr - Kazimierz - Wincenty (1795 - 1851)

Teodora - Urszula - Odylia Butlerówna (1791 - 1886)

Józef Wincenty - Piotr
(1833 - 1902)
Maria Billewiczówna
(1842 - 1884)

Waleria Giedgow-
dowa (1834 - 1926)

Stanisław Giedgowd

Julia Borkie-
wick (1836 - 1910)

Teresa Symano-
wiczowa
(1838 - 1906)

Wincenty
(1839 - 1916)

Helena
(1864 - 1917)

Zofia
Kadenaco-
wa
(1865 - 1935)

Bronisław
(1866 - 1918)

Józef
Klemens
(1867 - 1935)

Adam
(1869 - 1935)

Kazimierz
(1871 - 1941)

Maria
Juchniewi-
czowa
(1873 - 1921)

Jan
(1876 - 1950)

Leokadia
Majewska
(1879 - 1924)

Kacper
(1881 - 1915)

Piotr i Teodora
(niemowlęta)
+1882

PITCUDSCY

KAZIMIERZ
RTM. ŻMUDZKI
Szchiz 2. rożniński
ż. Billewinówna

KAZIMIERZ ?

PIOTR * 1795
dzieć. Poszuszvia
żona granicany
ż. Teodora BUTLERÓWNA

STEFAN
dzieć. CZABISŁEK
żona N. Romerówna

JÓZEF-VINCENTY * 1833.
dr. Poszuszvia i ŻUTOVA
ż. MARIA Billewinówna

JAN * 1845
dzieć. OSTROWEK
żona 1. v. STANISŁAWA TALKO-HRYNIEWICÓWNA
2. v. STEFANIA PODGÓRSKA

KONSTANTY
dzieć. CZABISŁEK
ż. EUGENIA N.

MELANIA
panna

STEFANIA
panna

MELANIA
mł. JAN
STANIEWICZ

EUGENIUSZ
oficer ros.
poległ 1914
żona N.N.

BOHDAN
kawaler

2 synów i 2 córki

JÓZEF ADAM
(1867-1935)
MARZĄTEK
POLSKI

Klemens

2 1 żony ← → 2 2 żony

STEFAN-DOMINIK * 1870
advokat w WARSZAWIE
ż. żona Rarica Lipińska

STANISŁAWA
* 1872
panna

JAN
żona
dzieciak

MARIA
* 1875
panna

CZEŚCWA * 1876
oficer dragonów ros.
płk. wójt pobliż
żona XENIA TABANOUSKA

MARIA (imię
zakonne)

BOLEŚCWA (1885-1958)
żona w BUENOS AIRES
żona 1. v. Elżbieta ROJEWSKA
2. v. żona KASZCZEJ-KASZCZEJEWSKA

MIECZYŚCWA * 1897
żona dzieciak

ŁUCJA * 1892
panna

2 1 żony

HELENA-Maria
(1916-1944)
mł.

BOLENA

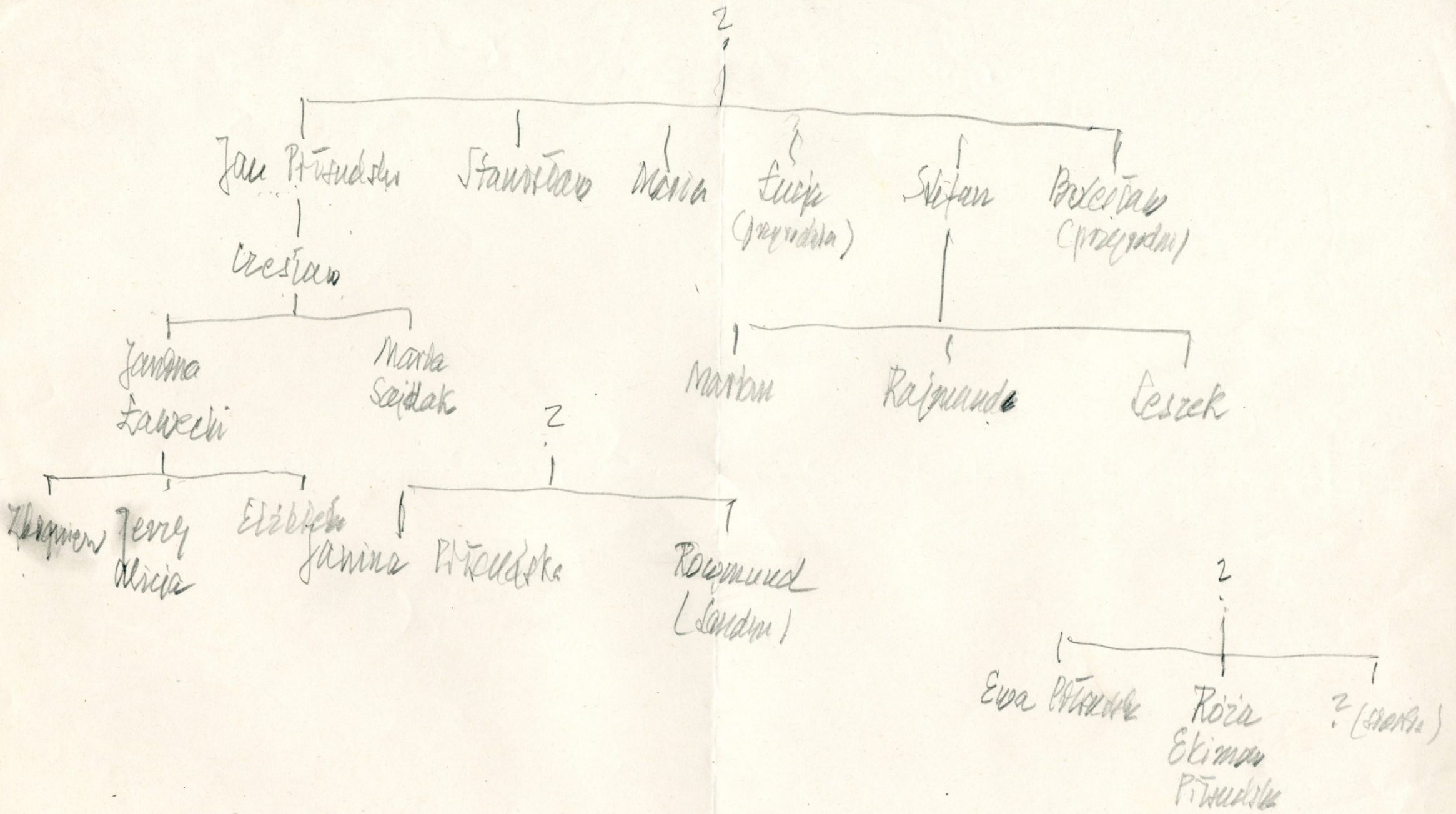
MARIA

RODMUND-
-STANISŁAW
* 1903
ż. francuska
bezpot.

MARIUSZ-
-ANTONI
* 1907
kawaler

LECH-
-WITOLD
* 1914.
żona

potomstwo.

Jan Průdský

Stanislav

Maria

Lucie
(Průdská)

Stefan

Boleslav
(Průdský)

Cestava

Janina
Lawechi

Marka
Seidlak

Martin

Rajmunda

Leszek

Zdeněk
Jerry
Alicia

Elizabeth
Janina Průdská

Rosemund
(Londra)

Ewa Průdská

Roza
Ekimov
Průdská

? (Průdská)

Lawrence James Rockefeller

Proszę o udzielenie badania dokumentów polskiej rodziny od 3
pokoleń zamieszkałej w Bolonii - olkowskich herbu Grodzie od krytyki
- a przynajmniej tak mi się wydaje - powiązania z rodziną Piłsudskich
a mianowicie:

Eugeniusz Olkowska ur. 1854
i pochłonięty z wojny z Polakami
pow. Włocławskiego
wyjechał w r. 1890 na emigrację
za Konstantego Piłsudskiego
władcy w wojnie Czarów (czy Ciobiszki)
pow. wileńskiego.
Konstantyn P. zmarł w 1905 r.

Mieli oni trzy siostry: Melania Piłsudska zmarła w 1910 r. za męża
Jana Stankiewicza w Wilnie

(czy Stankiewicz?)

Baldan Piłsudski zamieszkał w Wilnie
Eugeniusz Piłsudski zmarł pod Grodnem w 1914 r.
a żona jego została rozstrzelana w Podligniewie.
Ich dwóch siostry (z chłopcami, 1 córka) zostały
wychowane przez babkę Eugeniusza i ciocię Melanię.

Proszę o udzielenie do teki genealogicznej Instytutu J. P.
a równocześnie być s. w. w. z informacją czy można
ustalić dokładniej powiązania z samymi Piłsudskimi.

W swoim czasie pisał mi Pan doktor o fundacji
Zwycięzców interesowałyby papieża Stankiewicza i wydanie
"Pana Tadeusza" po włosku. Sprawa ma być odcinięta

jak następuje: 1) w moim posiadaniu 3 pierwsze książki
przetłumaczone niemieckie przez prof. Oskara Skarbeck-Tuchowskiego
i wydrukowane przez Samuela Tysskiewicza. W wydawnictwie
na moją wiadomość niekiedy sam prof. Tuchowski, W okropnym
nieporządku w jakim kształcie do swej wiadomości udało
się odskutecznie przez 4 książki które w następstwie tego
w moim posiadaniu i wyjątkowo przetłumaczone i przygotowane.
Profesor polecił mi na florentyńskim uniwersytecie Antonia Maria
Raffo, który tłumaczy literaturę polską na włoski i zgłosił się
do tej sprawy i jeżeli się jest podjęte przetłumaczenie
pozostałych książek. Chodzi teraz o to by znaleźć osoby które
któreby były gotowe w jakiejś formie zapowiedzieć przy wydaniu
tego pierwszego tłumaczenia "Pana Tadeusza" na włoski i wyrażać
czy to w formie subwencji, czy zakupu pewnej ilości egzemplarzy
czy nagrody dla tłumacza. Jeżeli Pan dokonał w tej sprawie
wzrostu lub ma jakis' sukces - byłby to nie odpowiedni.
Wierzę, mógłby Pan omówić tę sprawę z Prof. Picchio z jak
czy z prof. Wiedersheim, który obaj są członkami naszej
Akademii Włosko-Niemieckiej

Sposób sprawy poważam
i uprzejmie uderzam
Aleksander Lewicki
via Bogli' Nuovo 7, Bologna

1892

Kasper Bolewia - ropienski manz. dzlachy
(Gaspar) | przez gtoromego spdu w lotnie

Anna Potudzka

Anton Bolewia

Eufrozyna Biatozorowa

Helena z Michatowskich
| ^{Butlerowa}

Marta Bolewiandowa (Potudzka)

~~Anna Bolewiandowa~~

~~Eufrozyna z Bolewiandow (Warky)
Biatozorowa~~

Bi

Jochim Michatowski

Jan Michatowski

Elizbeta & Butlerowa Michatowska

Wiktor

Helena Billestnowe

Marta Potudzka

p) **СЛІСКОЇ:**

Marck Ginietowicz (Hanna Ginietowicz)

2° *Догароу Агеха (The House of Sejanus)*

Клароу С° (Six Gates House) B° 551-370)

1° *Агисоу К° (The House of Agisus)*
Витероу М° (The House of Vitrus) (Six Gates House) B° 3-87) (XVII.)

3° *Вісін М° (The House of Wisin)*
Мелхіон Август

5° *Спотокроу М° (The Don House to the Sea) B° 88-188)*

7° *Гесноу Г° (The Gardens of Bogosrus) (Two Gates House)*

1° *Спотокроу М° (The Don House to the Sea)*

а) **ГІСКОЇ:** *From the following gates: house and gate cross and road and*

RECORDED BEYOND:

3e° THE MODERN HOUSES PRESERVED

Гвалтн° B° 518-303

Слїлає° B° 13-18° 111-113

p) **СЛІСКОЇ:** *Кіліяка° B° 188-201*

Кіліякоу Агеха

а) **ГІСКОЇ:** *Вісін М° (The House of Wisin) (Слїлає° B° 1058-1031 and*

RECORDED BEYOND:

II° КІЛІЯКА° А°

Гвалтн° B° 532-507 (Слїлає)

Слїлає° B° 1-10

p) **СЛІСКОЇ:** *Кіліяка° B° 183-183*

The gardens (Кіліякоу Агеха)

а) **ГІСКОЇ:** *Слїлає (Слїлає° B° 1075-1057)*

RECORDED BEYOND:

I° ВІСІН° V°

Слїлає° B° 18-55° 113-111

Кіліяка° B° 120-133° 183-183

3e° THE SUBORDINATE DWELLINGS PRESERVED

Гвалтн° B° 558-531

p) **СЛІСКОЇ:** *Кіліяка° B° 381-101*

Aleksandra Pruszyńska

POLISH AMERICAN IMMIGRATION AND RELIEF COMMITTEE INC.

(Hon. Secy. F. F. Bruner, Founder)

11 IRVING PLACE

Karolina z Truskolackich Zakonicka
(babka matki)

Jadwiga Secerdyńska

Meria

12 dzieci, z tego 5 żyło

matka

Aleksandra

Pruszyńska

Pruszyńska

Siostra

Some "hard core cases," those who, because of health or other restrictions cannot come to the United States, receive help from the Committee through its representatives in Austria, Belgium, France, Germany and Italy.

The Polish Immigration & Relief Committee works closely with the U. S. Immigration & Naturalization Service to help many hundreds of Poles in this country with immigration and deportation problems, and assists many Polish refugees and visitors in clearing their status in this country.

New transports of Polish refugees arrive almost every week. They are welcomed by the Polish American Immigration & Relief Committee which tries to find homes and employment for the newcomers.

A silver jubilee banquet will commemorate the 25th Anniversary of the Polish American Relief and Immigration Committee. It will be held on Saturday, June 17, 1973 in the Gold Room at the Statler-Hilton Hotel, 7th Avenue and 33rd Street, New York City. You are cordially invited to attend.

We firmly believe and sincerely hope that you will again, as in the past, lend your warm support to the Polish American Immigration and Relief Committee, and demonstrate your approval of its aims and efforts by attending the banquet with your friends.

Chairman, Banquet Committee
Felix Poplawski
Magr. John J. Karpinski
President P. A. I. R. C.

- OFFICERS
- Hon. Magr. JOHN J. KARPINSKI
President
- HERONIM WYSZYNSKI
Executive Director
- JOSEPH E. SWIERZINSKI
Executive Vice-President
- John Dec. Vice-President
Stanislaw Gierat, Vice-President
Vincent Kojan, Vice-President
Hon. Ludwik Kozminski, Vice-President
Ignace Morawski, Vice-President
Francis K. Troch, Vice-President
Janina Wlodecki, Vice-President
Walter Zachariasiewicz, Vice-President
Ruth Szewalski, Vice-President
Walter Horawski, Secretary
Felix Poplawski, Treasurer
- BOARD OF TRUSTEES
- Hon. Magr. JOHN J. KARPINSKI
Chairman
- Walter Horawski
Robert Ruday
Jan Dec
Stanislaw Gierat
Joseph X. Jablonski
Leon Kalka-Kowal
Kazimierz Kosowicz
Adam S. Loxak
Hon. Ludwik Makulski
Joseph M. Marwanowicz
Wanda Pital
Felix Poplawski
Francis J. Troch
Joseph E. Swierzinski
Stanislaw Szuchalski
George Warner
Robert Wozniak
Ruth Szewalski
Abel Zakrawski

Bollewice.

Jan Bollewicz (wuj) - chyba brat matki
Wiktoria Stępanczak

Jan Michałowski

Jan Michałowski wyjechał z

Bollewice

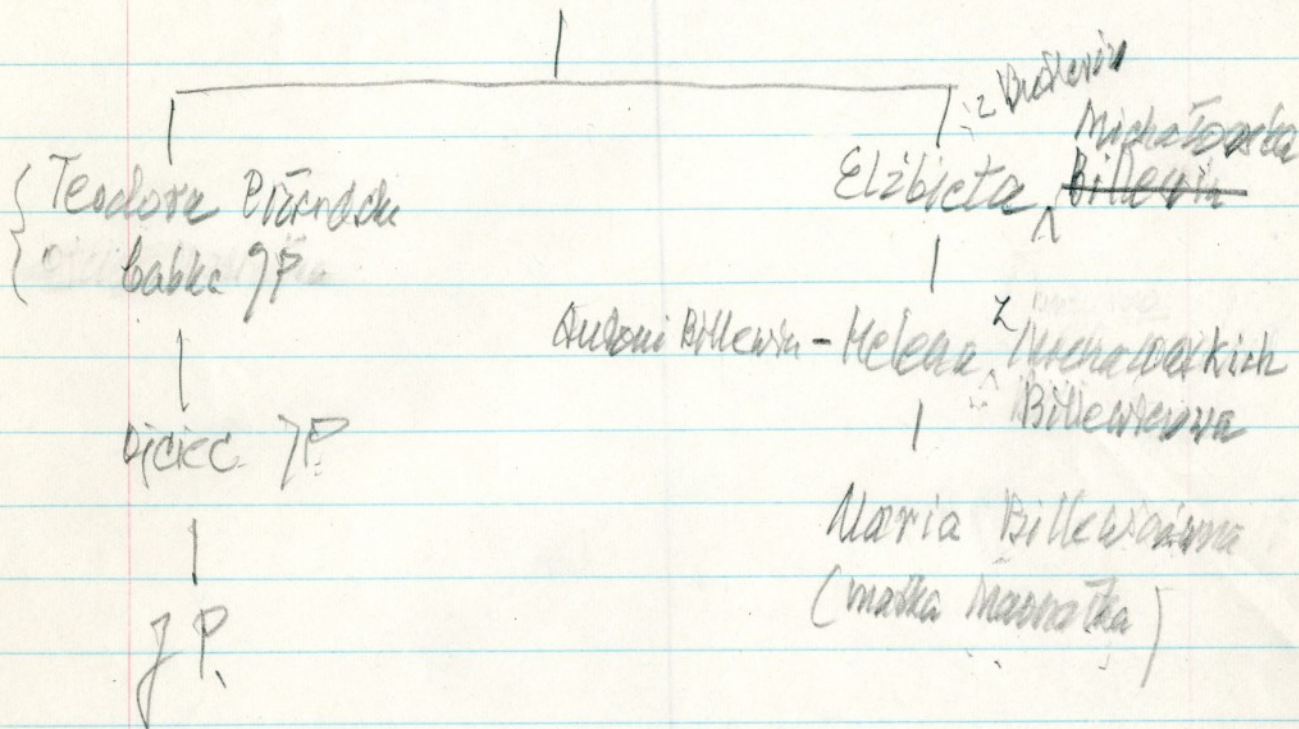
Maria - Bollewiczowa Pionierska o bractwie
dobro po ~~dziadku~~ Janie Michałowskim
wujku Wiktorze

Wincenty Bollewicz

Anton Lipman
Eufrozyna z Bollewicz

(siostra) Stefania Lipmanówna (+1909, Rosja)

cent Butlerowie

wt. 5. 11. 1932

(16. I. 1963.)

jedna w kraju
rodzina w polsce

Rodriewicz -

Pani Róża Pitsudska (ma trzy siostry)
córka Witolda Eugeniusza Pitsudskiego
matka ojca (Witolda Eug.) - była Aleksandra Węglińska
(sąsiadka Węglińska)
ojciec Witolda - Józef Albin Pitsudski

Józef Albin i ojciec Marietta
byli rodzeństwem bracia nie!

↓ tel. AL 4-0422 (firma 9⁰⁰ AM - 5⁰⁰ PM)
p. Zero Stefan
235 Park Ave. South

Joachim Michatowski ↑

Jan Michatowski (właściwie Łutoma) dziad 7P

żona

Wickler

29 maja, w obozie pod Krzcięciami: Franciszek Zagórski na szarzę chor. w tejże milicji, *nr 2*.

22 czerwca, w obozie pod Przybyszowem: Jakub Strzeżyński na szarzę plk. milicji konnej ziemi chełmskiej z tym ostrzeżeniem, że póty patent takowy żadnego znaczenia mieć nie będzie, dopóki pomieniony obywatel J. Strzyżeński [sic!] nie skompletuje pułk podług liczby etatem oznaczonej.

Księstwo mazowieckie

21 kwietnia, w obozie pod Bosutowem: dla księcia Adama Ponińskiego na szarzę gen.-mjr. wydany patent.

22 kwietnia, w obozie pod Bosutowem: Józef Pagowski, rotm. kaw. nar. W. Ks. Lit., na plk. w milicji konnej ks. mazow.; Józef Przebendowski, mjr. w wojsku Rzpltej, na mjr. w milicji konnej ks. mazow.; Hieronim Winer na szarzę kwatermistrza z rangą rotm. w milicji konnej ks. mazow.; Stanisław Niciński na adiut. z rangą por. w tejże milicji, *nr 1*; Jan Jasiński na berejtera i sztabkonowała z rangą por., *nr 2*; Adam Łabęcki na por. w milicji konnej ks. mazow., *nr 3*; Aleksander Mioduszewski na por. w tejże milicji, *nr 4*; Ignacy Polęcz, *dtto*, *nr 5*; Walenty Sawicki na ppor. w milicji konnej ks. mazow., *nr 1*; Berol Elsner, *dtto*, *nr 2*; Józef Fialkowski, *dtto*, *nr 3*; Ignacy Daybel na chor. w milicji konnej ks. mazow., *nr 1*; Karol Brzezicki na chor. *dtto*, *nr 2*.

7 maja, w obozie pod Polańcem: Janowi Boruckiemu na szarzę mjr. w korpusie wolontariuszów gen.-mjr. Ponińskiego; Julianowi Walentemu Szyrowskiemu na szarzę rotm. w milicji wolontariuszów gen.-mjr. Ponińskiego.

10 maja: Janowi Czyżowi na szarzę plk. w batalionie liniowym municypalnym; Ksaweremu Królikowskiemu na szarzę mjr. w batalionie liniowym municypalnym; Janowi Sypniewskiemu na szarzę kpt. z komp. w batalionie tymże, *nr 1*; Antoniemu Urbanowskiemu *dtto*, *nr 2*; Moszczyńskiemu na szarzę sztabkpt. w batalionie tymże, *nr 1*; Wężykowi *dtto*, *nr 2*; Onufremu Waligórskiemu na szarzę por. w batalionie tymże, *nr 1*; Królikiewiczowi *dtto*, *nr 2*; Dąbrowskiemu *dtto*, *nr 3*; Hieronimowi Waligórskiemu na szarzę ppor. w batalionie tymże, *nr 1*; Janowi Porzeckiemu *dtto*, *nr 4*; Konopce *dtto*, *nr 2*; Psarskiemu *dtto*, *nr 3*; Kochanowskiemu *dtto*, *nr 4*; Roehrowi na szarzę chor. w bat. tymże, *nr 1*; Domsławskiemu *dtto*, *nr 2*; Ledóchowskiemu *dtto*, *nr 3*; Bykowskiemu *dtto*, *nr 4*; Weichanowi na szarzę kwatermistrzowską z rangą kpt. w bat. tymże; Rolskiemu na szarzę adiut. z rangą por. w bat. tymże.

11 maja: Ignacy Ośmiałowski pułkownikiem pułku lekkiej kawalerii przez niego formowanego.

20 maja: Adamowi Cybulskiemu na szarzę chor. w milicji wolunterów konnych gen.-mjr. Ponińskiego.

28 maja, w obozie pod Jędrzejowem: Norbert Zieliński generałem-mjr. milicji ks. mazowieckiego i ziemi nurskiej.

2 czerwca, w obozie pod Krzcięciami: Jan Rafałowicz na plk. z placą mjr. w milicji ks. mazow.

12 czerwca, w obozie pod Lipowym Polem: Józef Drzewice Kowacz, bywszy sztabkpt. w regim. Moszczyńskiego, na szarzę kpt. z kompanią w bat. strzelców plk. Sokolnickiego patentowany, *nr 1*; Wojciech Milewski na kpt. z komp. w tymże bat., *nr 2*; Szymon Białowiejski na sztabkpt. w tymże bat. strzelców kreowany, *nr 1*; Ignacy Stamirowski na sztabkpt. w tymże korpusie, *nr 2*; Ludwik Lachowicz na szarzę kwatermistrza z rangą kpt. w tymże bat. strzelców; Andrzej Nizwant na audytora z rangą kpt. tamże; Jan Trzemeski na adiut. z rangą por. *dtto*; Jan Ignatowski na por. w tymże bat., *nr 1*; Antoni Kostrzewiński *dtto*, *nr 2*; Lucjusz Woyciechowski, *dtto*, *nr 3*; Franciszek Piłsudski na ppor. w bat. strzelców plk. Sokolnickiego, *nr 1*; Antoni Zalewski *dtto*, *nr 2*; Ignacy Białowiejski *dtto*, *nr 3*; Leopold Tunnta *dtto*, *nr 4*; [Józef Jurkiewicz na mjr. w batalionie piechoty plk. Sokolnickiego; Józef Mankowski na kpt. z komp. w tymże bat. piechoty]*; Jan Walenty Skalski na audytora z rangą kpt. w bat. piechoty plk. Sokolnickiego; Jan Bukowski na por. w tymże bat. piechoty, *nr 1*; [Mateusz Polewski na por. *dtto*, *nr 1*]*; Józef Wybczyński *dtto*, *nr 2*; [Wojciech Mosakowski na chor. *dtto*, *nr 1*]*; Michał Haluppa *dtto*, *nr 2*.

12 czerwca, w obozie pod Lipowym Polem: Klaudiusz Billiot na ppłk. w regim. 19 do komenderowania pułkiem pikinierów i strzelców plk. Sokolnickiego; Józef Bogdański, bywszy feldfelbel gwardii pieszej kor., na ppor. w bat. piechoty plk. Sokolnickiego, *nr 1*; Szymon Chyra, bywszy unteroficer w gwardii pieszej kor., na chor. w tymże bat. piechoty, *nr 1*; Piotr Filikiewicz, bywszy sierżant w służbie zagranicznej, na chor. w tymże bat., *nr 3*.

15 czerwca, w obozie pod Kozłowem: Ignacy Boski pułkownikiem milicji księstwa mazowieckiego i ziemi czerskiej, *nr 1*; Aleksandrowi Zielińskiemu na gen.-mjr. ks. mazowieckiego ziemi nurskiej; Norbertowi Zielińskiemu na plk. strzelców ks. mazowieckiego; Karol Wodziński generałem-mjr. milicji ziemi czerskiej; Piotr Komirowski na plk. tejże ziemi, *nr 2*; Antoni Montrezor na plk. tejże ziemi, *nr 3*; Józef Przyłuski, bywszy kpt. gwardii pieszej kor., na mjr. milicji ks. mazow. ziemi czerskiej.

20 czerwca, w obozie pod Warką: Ksawery Królikowski, mjr. batalionu liniowego municypalnego, na szarzę plk. w tymże batalionie; Jan Sypniewski, kpt. z kompanią bat. liniowego municypalnego, na szarzę mjr. w tymże bat. po postąpieniu Królikowskiego, mjr., na plk.

* *Dopisek na marginesie: zatrzymane są w kancelarii.*

gólną uwagę, będąc wykładem polskiego prawa państwowego z epoki saskiej; zawiera bardzo obfity materiał dla ustalenia sytuacji szlachty w państwie i jej publicznych uprawnień. Jest to wykład z epoki i nie tendencyjny, co stanowi jego stanowczą zaletę. Łubieński opisał w tym dziele po kolei następujące instytucje i tematy, rozpoczynając od bezkrólewia i urzędujących podczas niego sądów kapturowych: elekcję króla, koronację króla, prerogatywy i kompetencje osoby królewskiej, sytuację królowej i rodziny królewskiej, dochody z dóbr stołu królewskiego i kwartę z dóbr królewskich na rzecz wojska, oraz rozdawanie starostw. Następnie idzie opisanie senatu z porządkiem starszeństwa senatorów duchownych i świeckich, wśród których w pierwszym szeregu mieszczą się wszyscy wojewodowie a wśród nich kasztelan krakowski na czele, kasztelan wileński na szóstym miejscu i trocki na dziesiątym; w drugim szeregu wszyscy kasztelanowie krzesłowi w liczbie 35, w trzecim kasztelanowie mniejsi w liczbie 49 czyli tak zwani drażkowi. Potem mamy porządek starszeństwa i zakres kompetencji ministrów t. j. Marszałka W. Kor., Kanclerza W. Kor., Podkanclerzego, Podskarbiego W. Kor. i Marszałka Nadw. Kor. i takichże dygnitarzy litewskich. Wojsku i stanowisku hetmanów oraz pisarzów polnych poświęcono osobno uwagę; tak samo urzędowi referendarza koronnego i litewskiego.

Dalej idzie opis urzędników ziemskich z podkomorzym na czele w województwach koronnych, a marszałkiem powiatowym w województwach litewskich. Później znajdujemy specjalny rozdział o stanie rycerskim albo szlachcie, oraz rozdział o sejmach i o sejmikach, o pospolitem ruszeniu i o prowadzeniu nań szlachty. Działy opisujące ustrój Polski kończą rozdziały poświęcone trybunałom: koronnemu, litewskiemu i skarbowemu radomskiemu, oraz mały rozdział o orderach, ściślej o orderze Orła Białego.

Trzeci i ostatni dział opisanie Polski — to wiadomości o poszczególnych województwach. Każde województwo ma podanych imiennie urzędujących biskupów, wojewodów i kasztelanów krzesłowych, opis herbu wojewódzkiego i wyliczenie urzędników ziemskich, poczem następuje opis odrębnych jednostek terytorjalnych, godnych uwagi zdaniem autora miast, miasteczek, pamiątek i wszelkiego rodzaju osobliwości.

Już dawno przestał być „Świat“ ks. Łubieńskiego źródłem wiedzy a nawet choćby informacji geograficznych, mimo że w historii polskiego piśmiennictwa geograficznego zajmuje zaszczytne miejsce nestora. Ale zato wartość jego jako autentycznego współczesnego, opisu instytucyj ustrojowych Rzeczypospolitej w niczem nie zmalała, i pod tym kątem widzenia warto, aby częściej zasięgali jego porady ci wszyscy, którzy się zajmują nauką historii ustroju Polski, będącej z konieczności ramą polskiej heraldyki.

Dr. Witold Wehr.

Sprawozdania i Recenzje.

Artykuł o przodkach Marszałka Józefa Piłsudskiego.

W numerze 130 Polski Zbrojnej z dnia 12 maja 1938, — dnia smutnej dla całego Narodu Polskiego rocznicy zgonu Wielkiego Marszałka Polski, — wydrukowany został artykuł R. W.

Horoszkiewicza p. t. „Ród i przodkowie Marszałka Józefa Piłsudskiego“. Artykuł ten zasługuje ze wszechmiar na uwagę: opracowaniem swem przeraża daleko poziom zwykłych artykułów historycznych prasy codziennej, zawiera szereg odsyłaczy źródłowych, stanowi sui generis samodzielną małą a zwięzłą rozprawkę naukową.

Billewicz, starosta ciekiski
 żona z ks. Potulickich

SOCIETY
 OF
 DONORS

Wincenty
 Włongt
 w Niemnie

Włk. Józef, starosta
 ciekiski
 Franklam
 St. Augusta

Eufrozyna
 Wincenty Białtor
 (Pascasiole)
 (+1853)

Anna Piłsudska
 (zwa Karimkema)

Anna
 Tanajewka

Helena
 Zdrówicka

Eufrozyna (+1886)
 Ambni Ripman

Stefania
 Ripmanówna

Władysław Lipman

Butlerowie

Wincenty Butler - podkomory pro. w Komitacie (+1843)
 Marianna Billewiczówna

(16 dzieci) Exam
 Józef + 6 Szwajc.
 +1831

Teodora - Wanda - Olylia
 Piotr Kazimierz Potulicki

Tadeusz

Jan Butler

12 Butlerów
 Elżbieta Micka-
 Łowska

Józef Wincenty Potulicki

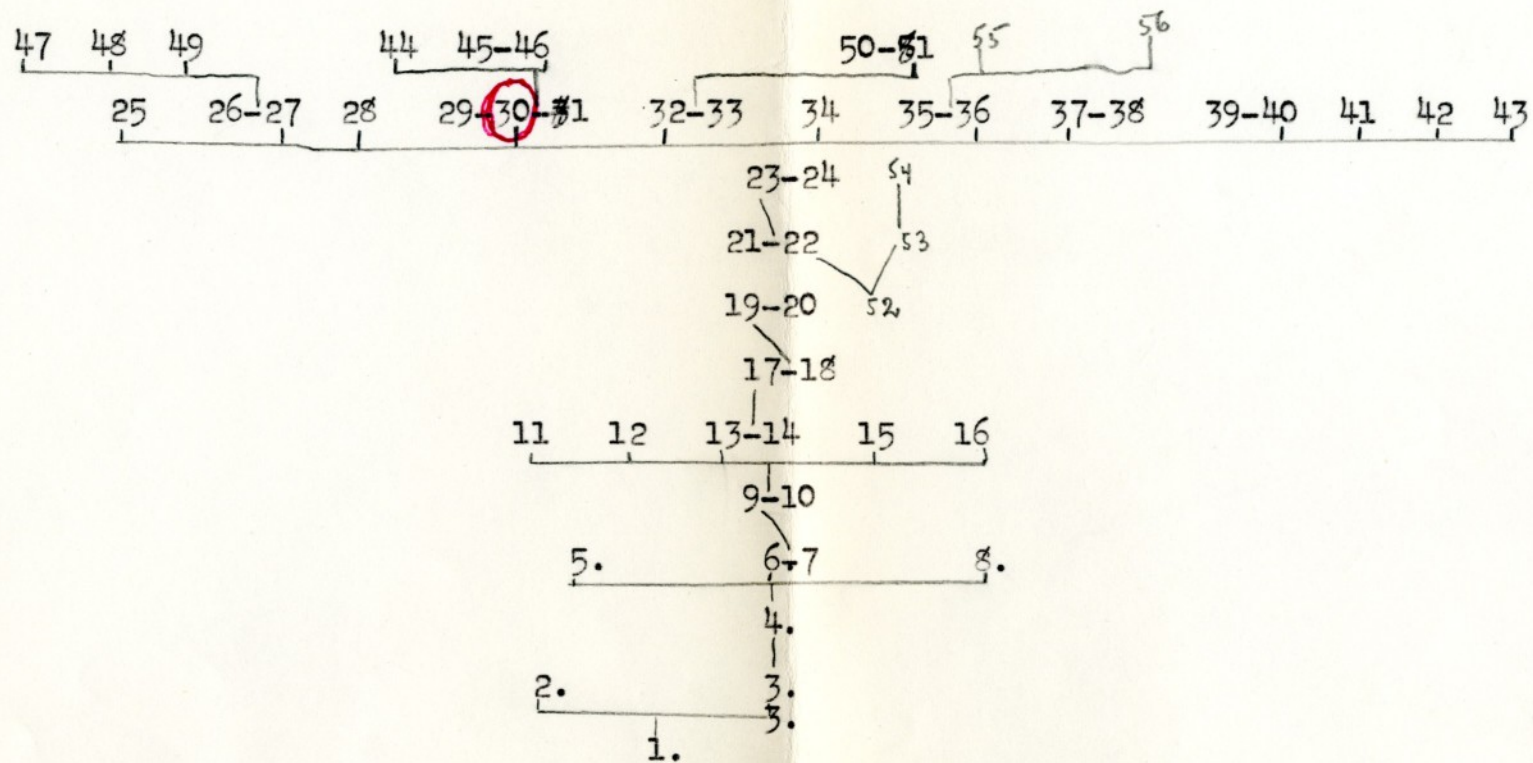
13 dzieci

Helena + Michał
 Billewiczowie

JP

Marta Billewiczówna
 1842-1884

JP był bratem chrzestnym swej matki, bratem swej siostry, a sam
 siostrą wujem.

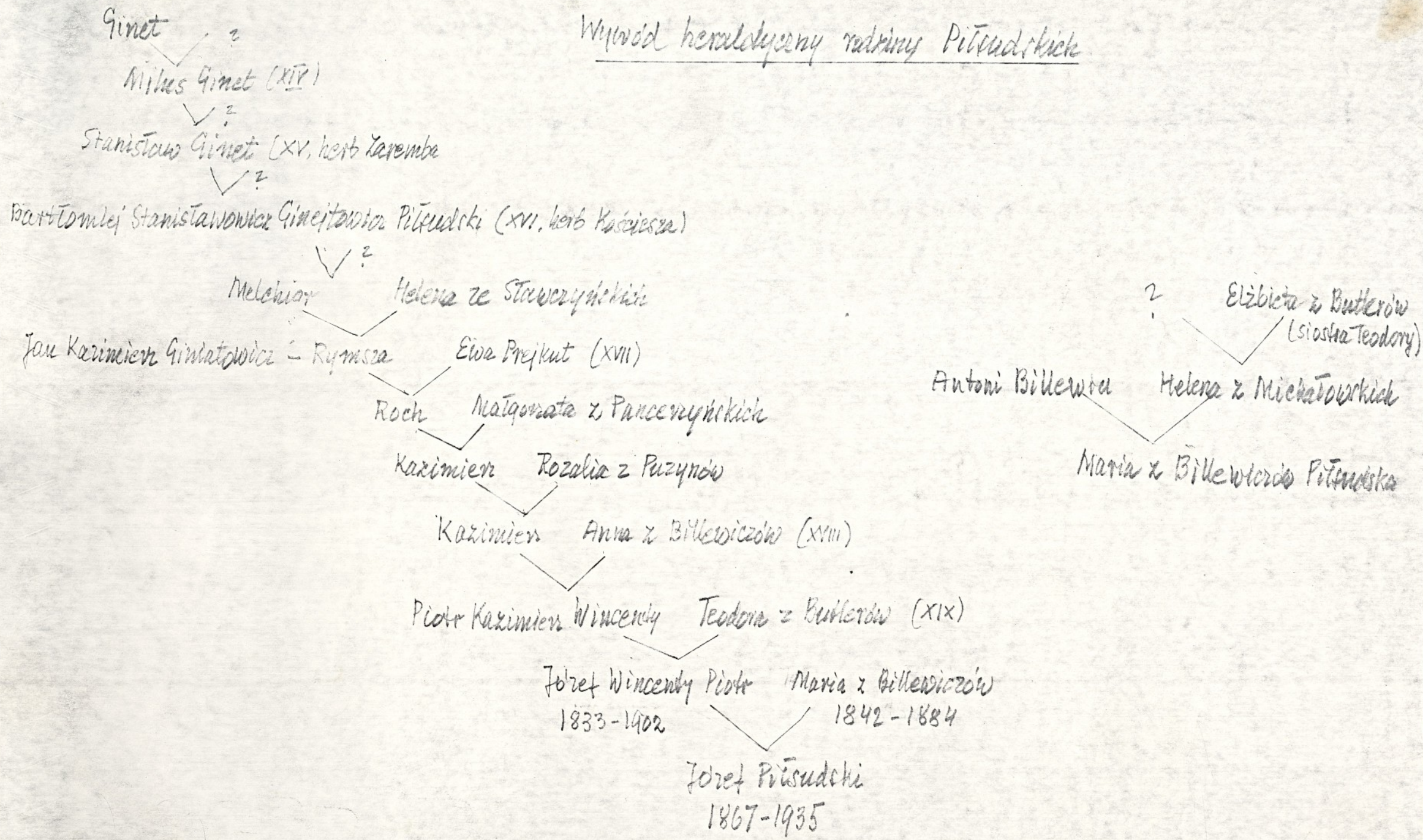
RODZINA JOZEF A PIŁSUDSKIEGO

Rodzina Józefa Piłsudskiego.

1. Ginit, czyli Ginet-poseł na Sejm do Horodka w 1913 r.
2. Marek
3. Stanisław
4. Bartłomiej Rymśza Giniatowicz Piłsudski, starosta upicki
5. Wacław
6. Melchior, żonaty ze Słowaczynką
7. Melchiorowa ze Słowaczynskich
8. August
9. Kazimierz, chorąży parnawski, żonaty z Prejkitówną
10. Kazimierzowa z Prejkitów
11. Najstarszy syn Kazimierza
12. Drugi syn Kazimierza
13. Roch, stolnik żmudzki, żonaty z Pancerzynką
14. Rochowa z Pancerzynskich, siostra biskupa wileńskiego
15. Czwarty syn Kazimierza
16. Piąty syn Kazimierza
17. Kazimierz, starosta alkoski, żonaty 2-do voto z ks. Puzynianką
18. Kazimierzowa z ks. Puzynów
19. Kazimierz, rotmistrz księstwa Żmudzkiego, sędzia ziemski rosiński, dziedzic Poszuszwia, żonaty z Billewiczówną
20. Kazimierzowa z Billewiczów
21. Piotr, sędzia graniczny, żonaty z hr. Butlerówną
22. Piotrowa z hr. Butlerów
23. Józef Wincenty Piotr, dziedzic Zulowa, żonaty z Marią Billewiczówną, właściciel Teneni i Adamowa koło Taurogów (1833-1902) komisar Rządu Nac. na Zmiedzi w 1863-9 r.
24. Maria Józefowa z Billewiczów (1842-1884)
25. Helena, ur. w 1864 r.
26. Dr Kadenacy
27. Zofia Kadenacowa, ur. 1865, zm. 1935 w Warszawie, pochowana w Wilnie na cmentarzu Bernardyńskim

28. Bronisław
29. Maria z Koplewskich, I-o voto Juszkiewiczowa, pochowana w Wilnie na Rossie
30. Jozef Klemens, Pierwszy Marszałek Polski
31. Aleksandra ze Szczerbinkich
32. Jozef Adam, główny buchalter Magistratu m. Wilna, ur. 1869, pochowany w Wilnie na Rossie.
33. Adamowa
34. Kazimierz ur. 1871
35. Juchniewicz
36. Maria Juchniewiczowa, ur. 1873
37. Jan, ur. 1876, Minister Skarbu, zmarł w Londynie
38. Janowa, pochowana w Wilnie na Rossie
39. Majewski
40. Ludwika Majewska ur. 1879
41. Kacper, ur. 1881
42. Piotr, ur. 1882
43. Teodora, ur. 1882
44. Wanda, lekarz
- 45.
46. Jadwiga
47. Jan Kadenacy, inżynier
48. Czesław Kadenacy
49. Maria Kadenacówna
50. Dr. Pawłowski
51. Wanda, lekarz, za drem Pawłowskim
52. Hr. Butler ojciec Piotrowej Piłsudskiej
53. Hr. Butler, brat Piotrowej Piłsudskiej
54. Witold hr. Butler, właściciel maj. Juchnow w pow. Postawskim, żonaty ze Stefanią z Korwin Kurkowskich, zmarł około 1930 r.
55. Bronisława Juchniewiczówna
56. Juchniewiczówna

Wypiód heraldyczny rodziny Piłsudskich

Wanda Piłsudska

stara córka Józefa i Aleksandry Piłsudskich

Jadwiga (z Piłsudskich) Jaraczevska

metodowa córka Józefa i Aleksandry
Piłsudskich

chowa (woj. katow.); *Suliszów*, dwie wsie (woj. kieleckie). Słown. Taszyckiego podaje imię *Sulisz* (V 253).

Szymoniszki: wś, pow. Brzeziny (woj. łódzkie). Słown. Taszyckiego daje dwukrotnie imię żeńskie w zlatynizowanej postaci *Symonissa* (V 351).

Uliszki: 1) os., pow. i woj. Koszalin, 2) os., pow. Sławno (woj. koszalińskie); w Słown. Taszyckiego imię *Uliszek* albo *Uliszko*, także *Ulesz*, *Uleszek* (V 521 i n.).

Uniszki: 1) *U. Gumowskie*, wś, pow. Mława (woj. warsz.); 2) *U. Zawadzkie A, B, C* — trzy kol., pow. Mława (woj. warsz.); por. *Uniszowa*, wś, pow. Tarnów (woj. krak.), *Uniszowice*, wś, pow. i woj. Lublin. W Słown. Taszyckiego imiona: *Uniesz*, *Unieszek*, *Unieszko* (V 525).

Wojtyszki: wś, pow. Sieradz (woj. łódzkie). Por. z Inf. NPol. nazwiska: *Wojtyska* Henryk, *Wojtysiak*.

Jak widać, z wyjątkiem jednej nazwy dla mnie niejasnej: *Stellutyszki* (zdaje się, że dopiero z drugiej połowy XIX w.), we wszystkich pozostałych człon *-isz-* albo *-ysz-* należy do podstawy derywacji, a przyrostkiem derywacyjnym jest tylko człon *-ki*. Można więc powiedzieć, że w języku polskim nie wytworzył się przyrostek derywujący nazwy miejscowości w postaci na *-iszki*. Trzeba to zaznaczyć dlatego, że tradycyjnie, ze względu na wiekowe związki z Litwą, jesteśmy oswojeni z nazwami, w których człon *-iszki* jest istotnie przyrostkiem tworzącym nazwy: to te litewskie nazwy, z których już w XIX w. żartowano sobie u nas, przypominając «mysie kiszki» itp.

Jan Safarewicz

Polono-Lituanica

1. O nazwiskach typu *Pilsudski*

Zbierając używane w Polsce nazwiska litewskie¹⁾, odnotowywałem przy okazji również przykłady pewnego typu nazwiskowego, który — choć sam w sobie polski — łączy się jednak historycznie z Litwą, a pośrednio i z językiem litewskim. Mam na myśli nazwiska odmiejscowe o przyrostku *-ski* (*-cki*, *-dzki*), które zostały urobione od spolszczonych postaci litewskich nazw miejscowości, jak np. *Pilsudski* od *Pilsudy* (po lit. *Pilsūdai*), *Ogiński* od *Ogińce* (po lit. *Uoginiai*), *Towiański* od *Towiany* (po lit. *Taujė'nai*). Jak mogłem się przekonać na podstawie przeprowadzonego testu, nazwiska tego rodzaju nie wydają się Polakom obce; zwłaszcza na osobach nie obeznanych z nazewnictwem dawnej Litwy robią one wrażenie nazwisk zupełnie swojskich. Niewątpliwie prze-

¹⁾ W. Smoczyński, Les noms de famille polonais d'origine lituanienne, Proceedings of the XIII-th International Congress of Onomastic Sciences (Cracow, August 21-st — 25-th, 1978), vol. II, ed. by K. Rymut (ZNUJ DLXV, PJ 69), Kraków 1982, s. 437—446; Nazwiska litewskie w języku polskim, I: Formacje odapelatywne, II: Formacje odimienne (przewidziane do druku w Onomastica).

sądza o tym pospolicie polski formant tych nazwisk. Z drugiej jednak strony nieprzejrzystość podstawy derywacyjnej tych formacji sprawia, że dla przeciętnego Polaka są one w gruncie rzeczy niemotywowane, a tym samym i «dziwne». Tylko nielicznym spośród moich krakowskich respondentów (a byli między nimi i studenci polonistyki) nazwiska takie przywoływały na myśl nazwę miejscowości. Częściej padały wyjaśnienia oparte na doraźnej i dowolnej adideacji, prowokowanej nie tyle budową, co brzmieniem nazwy własnej. Tak np. nazwisko *Jaszuński* kilka osób łączyło konsekwentnie z imieniem *Jaś*, *Szacki* — z *szatą*, *Puszolacki* — z *latami*, *Sudwojski* z *wojskiem* lub z *wojskim*, *Tędziagolski* zaś kojarzono uparcie, nie wiedzieć czemu, z *tegą golizną*. Tego rodzaju rozwielające etymologie (ludowe i inteligencje zarazem) zachęciły mnie do objaśnienia na tym miejscu kilkudziesięciu przejrzystych przykładów, wśród których obok nazwisk dobrze znanych szerszemu ogółowi znajdują się i rzadziej w Polsce spotykane. Ponieważ idzie o nazwiska, nie trzeba chyba dodawać, że materiał zebrany dla celów tego artykułu nie wyczerpuje zagadnienia. Być może jednak, że zaciekawi fachowego onomastę, badającego nasze nazwiska odmiejscowe.

Na początek przyjrzyjmy się dokładniej nazwisku *Pilsudski*, które jest dla całej grupy reprezentatywne. Jest rzeczą paradoksalną, że właściwe objaśnienie tego nazwiska znane było do niedawna tylko w wąskim kręgu lituanistów, a to dzięki wzmiance Ernsta Fraenkla w jego słowniku etymologicznym²⁾. Wymieniając s. v. *pilis* 'gród, zamek, twierdza' litewski toponim *Pilsūdai* [po pol. *Pilsudy*], nie omieszkał on dodać: «Von *Pilsūdai* stammt der Name des poln. Marschalls *Pilsudski*». Całkiem niedawno przypomniał o tym w JP A. Wierciński, poszukujący z kolei objaśnienia dla samej n. m. *Pilsudy*³⁾. Wierciński

²⁾ E. Fraenkel, *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, I, Heidelberg — Göttingen 1962, s. 591.

³⁾ A. Wierciński, O etymologii dwóch nazwisk: *Pilsudski*, *Czartoryski*, JP LXI, 1981, s. 77—9. Wywód autora na temat toponimu lit. *Pilsūdai*/pol. *Pilsudy* nasuwa szereg zastrzeżeń lituanistycznych, które szczegółowo omówię w innym miejscu (Onomastica XXVII, w druku). Główne punkty krytyki są następujące: 1. Uznany przez Fraenkla l. e. (nie zaś, jak pisze autor, przez K. Büge) związek nazwy *Pilsūdai* z wyrazem gwarowym *pilsūdas* 'sąd grodzki; miasto' można przy pomocy argumentu historycznego użytego przez autora jedynie podważyć. Obalić tę etymologię można tylko argumentacją językoznawczą, a od takiej autor się uchylił. Tymczasem po rozpatrzeniu materiałów litewskich, tak onomastycznych jak i gwarowych, okazuje się, że toponim *Pilsūdai* i apelatyw *pilsūdas* nie mogą mieć nic ze sobą wspólnego, zaś uderzająca zbieżność dźwiękowa obu form jest tylko przypadkiem. — Fraenklowe objaśnienie wyrazu *pilsūdas* jako hybrydalnego złożenia z lit. *pilis* 'gród' i *sūdas* 'sąd' (zapoż. z blr. *sud* 'ts.') jest chybione, bo opiera się na fałszywie przekazanym znaczeniu 'sąd grodzki (powiatowy)', z pewnego źródła XIX-wiecznego (zob. Tauta ir Žodis I, 1923, s. 361). W rzeczywistości rzadki ten wyraz, występujący jedynie w gwarach żmudzkich nad granicą lotewską, znany jest wyłącznie w znaczeniu '(wielkie) miasto' (Liet. kalbos žodynas t. IX, 1973, s. 1004). Tak lokalizacja, jak i znaczenie żmudzkiego *pilsūdas* wskazują, że chodzi o zapożyczenie: przejście lotewskiego dial. *pilsāts* 'miasto' > lit. żm. *pilsotas* 'ts.' (LKŽ IX, 1003),

przypomniał również o niefortunnej wzmiance K. Nitscha, która utrwaliła wśród polonistów fałszywe mniemanie o ukraińskim pochodzeniu nazwiska *Pilsudski* (od rzekomo ukraińskiego odpowiednika pol. **pólśędek*)⁴).

Idąc tropem wskazanym przez Fraenkla, piszę teraz Wierciński, że nazwisko marszałka Józefa Pilsudskiego [1867—1935] wywodzi się od odmiejscowego określenia dodatkowego, używanego w przeszłości przez litewski ród Giwiatowiczów, mianowicie przez tę jego gałąź, która miała w swym posiadaniu dobra o nazwie *Pilsudy*, leżące w pow. rosieńskim (pd. Żmudź) i znane pod tą nazwą już w wieku XV⁵). W uzupełnieniu tych danych chciałbym dorzucić jeszcze następujące szczegóły.

1. Słownik geograficzny podaje pod nazwą *Pilsudy*: 1) wś pow. rosieński, par. girdyska, 2) dwór i wś, pow. rosieński, par. skawdwilska; własność Woddyły⁶). Także współczesny spis miejscowości Litwy wymienia te dwie wsie: *Pilsūdai* 1) w rej. Šilalė i 2) w rej. Tauragė, według dzisiejszej ich przynależności administracyjnej⁷). Warto zaznaczyć, że poza południową Żmudzią nazwa ta więcej się już na terytorium litewskim nie powtarza.

które przybrałszy litewski przyrostek augmentatywny *-ūdas* (zamiast *-otas*) oznacza 'wielkie miasto' w ironicznych porównaniach (zob. LKŽ l. c.). — Toponim *Pilsūdai* natomiast objaśnia się na tle litewskiego systemu nazewniczego jako złożona (*pil-*+*sūd-*) nazwa topograficzna, należąca do serii *Gir-sūdai*, *Kap-sūdžiai*, *Auk-sūdys* (3x), *Lijk-sūdė*. Por. a) *Pil-kapiai*, *Pil(ia)-kalniai* itp., b) *Sūd(a)-laukis*, *Sūda-raistis* itp. Temat *pil-* należy do lit. *pil̃s* 'gród', natomiast *sūd-* — dość licznie w nazwach geograficznych reprezentowany — nie ma już, poza wsch. lit. *sūd-avà* 'grzędawisko', nawiązań apelatywnych. Pluralna n. m. *Pilsūd-ai* może być oparta na złożeniu **pil-sūdas*, oznaczającym pewnie 'bagno położone w pobliżu grodu/grodziska'. — 2. Dla hipotezy, że *Pilsūdai/Pilsudy* są nazwą rodową od imienia **Pil-sūdas*/pol. **Pilsud* (Wierciński o. c., s. 78—9) nie widać wprost przesłanek. Wśród złożonych imion starolitewskich nie ma ani jednego, które by zawierało kopieczne komponenty *pil-* i *sūd-*. — 3. Wreszcie, śmiały domysł Wiercińskiego: «Może *Pieloszudis* [z akt Rzeczypospolitej Babińskiej] (bez lit. końcówki *-is*: *Pieloszud*) to zniekształcona forma nazwiska *Pilsud*?» (o. c., s. 79, przyp. 11) przywodzi na myśl już tylko słowa Poety: «Bo na Litwie myśliwiec jak okręt na morzu, Gdzie chcesz, jaką chcesz drogą, buja po przestworzu». Chciałoby się wiedzieć, gdzie i jakimż to sposobem zniekształcono w dawnej Polsce *Pieloszudziów* na **Pilsudów*? Wystarczy tu powiedzieć, że miano owego *Pieloszudzia* (por. gen. *Bołądzia* od *Boładzis*) odnosiło się do postaci zapewne fikcyjnej: oznacza dosłownie 'mysie lajno' i jest regularnie spolszczoną postacią litewskiego złożenia dial. *pelā-šūdis* (<*pelē*-*šūdis*, obok *pelīā-šūdis* i *pēl-šūdis*), od *pelē* 'mysz' i *šūdas* 'lajno, gówno'. Por. *pelā-kinis* albo *pelā-urvis* 'mysia nora'. Wśród autentycznych nazwisk litewskich **Pelašūdis* nie jest — w znanych mi źródłach — wymieniane.

⁴) O. c., s. 77. — K. Nitsch, JP VI, 1921, s. 116. W słowniku Fraenkla l. c. pogląd Nitscha nie został odnotowany.

⁵) A. Wierciński, o. c., s. 78.

⁶) Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Wydany pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i W. Walewskiego, t. VIII, Warszawa 1887, s. 157.

⁷) Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas. II dalis. Parengė Z. Noreika ir V. Stravinskas, Wilno 1976, s. 243.

2. O związku protoplastów Józefa P. ze Żmudzią i z dawnym powiatem rosińskim mówi wyraźnie rodzinny wywód genealogiczny podany w świeżo wydanej książce Wacława Jędrzejewicza⁸⁾. Wynika zeń, że jednym z przodków rodziny był w końcu XVII w. Jan Kazimierz *Giniatowicz-Rymsza-Piłsudski* (1614—1710), ożeniony z Ewą Prejkont. Ta długa formuła identyfikacyjna zasługuje na uwagę z tego względu, że przyszłe nazwisko występuje w niej jeszcze jako przydomek, dołączony do dziedzicznego patronimu *Giniat-owicz*. Przydomek *Piłsudski* jest tu z pewnością tzw. przydawką posesjonatywną⁹⁾ wskazującą na przynależność właścicielską, czyli na to, że ów Giniatowicz był panem na Piłsudach. Nazwiskiem stanie się *Piłsudski* dopiero później, mianowicie wtedy, gdy zniknie bezpośredni związek przydomka z faktem posiadania Piłsudów przez jego nosiciela, tj. gdy przydomek przekształci się w dziedziczny oznacznik rodziny. Ten ciąg rozwojowy jest typowy dla polskich nazwisk szlacheckich¹⁰⁾, do których i *Piłsudski* niewątpliwie należy.

Zwróćmy jeszcze uwagę na to, że tak *Giniat-owicz*, jak i *Rymsza* są antroponimami litewskimi, tyle że zesłowiańszczonymi. Pierwszy to formacja patronimiczna, lit. *Giniot-aitis*, oznaczająca kiedyś syna osoby imieniem *Giniota(s)*¹¹⁾. Zruszczono ją m. in. przez zastąpienie rodzimego przyrostka *-aitis* wschodniosłowiańskim odpowiednikiem *-ovič*, wedle proceduru stosowanego na Litwie już w XIV wieku¹²⁾. *Rymsza*, które w przytoczonej formule stanowi pierwszy (i starszy) przydomek, jest zruszczoną postacią litewskiego imienia

⁸⁾ W. Jędrzejewicz, *Kronika życia Józefa Piłsudskiego*, t. I: 1867—1920, Londyn: Polska Fundacja Kulturalna, 1977, s. 15—6. — Sam Józef P. urodził się już na Wileńszczyźnie, w majątku Zułów pow. święciańskiego, dokąd ze Żmudzi przenieśli się jego rodzice. Majątek Zułów należał do matki, Marii z Billewiczów. Dziedziczną własnością ojca Józefa P. było natomiast żmudzkie Poszuszwie (po lit. *Pašušvys*, por. nazwę rzeczki *Šušvė*, prawy dopływ Niewiaży).

⁹⁾ Co do terminu por. J. Matuszewski, *Polskie nazwisko szlacheckie*, (Prace Wydziału II ŁTN, 79), Łódź 1975, s. 54.

¹⁰⁾ J. Matuszewski, o. c., s. 62, 84—7.

¹¹⁾ Starolitewskie imię *Giniota(s)* dopuszcza dwojaką interpretację: *Gin-jot-as* albo *Gini-ota(s)*. W pierwszym wypadku byłoby to imię dwuczłonowe jak *Dau-jot-as* (por. nazwisko pol. *Dowiat*) czy *Kār-jot-as*, w drugim formacja sufiksalna na *-ota(s)* od imienia *Gin-as*, *Gin-ius*, będącego hipokorystycznym skróceniem imion złożonych jak *Gin-taut-as* lub *Bil-gin-as*, por. K. Būga, *Lietuvos kunigaikščių vardai*, w: *Rinktiniai raštai*, t. I, Wilno 1958, s. 237—8.

¹²⁾ Por. np. Jurij *Korjat-ovič* 1375 (K. Būga, o. c., s. 238). — W materiale z 2. poł. XVI w. podanym przez V. Maciejauskienė (*Lietuvių pavardžių formavimas XVI a. II pusėje*, LTSR Mokslų akademijos darbai, A serija, 3 (52), 1975, s. 145—6) widać nierazką oboczność form patronimicznych na *-aitis* i *-owicz/-ewicz*, np. Grigz *Butrimajtis* i Staniulis *Butrymowicz*, Macis *Gintovtaičis* i Miczus *Gintowtowicz*, Szmutys *Budraytis* i Pawel *Budrewicz*, Iakub *Piklayčis* i Piotr *Piklewicz*. W okresie tym stosunek ilościowy nazw osobowych z rodzimym *-aitis* i z białoruskim *-ovič/-evič* kształtuje się jak 27 : 17,2, przy czym formant białoruski zdecydowanie góruje nad pozostałymi dwoma przyrostkami litewskimi o funkcji patronimicznej: *-ūnas* (5,7%) i *-onis* (4,6%).

Rim-ša, urobionego od *Rim-as*, co z kolei jest skróceniem dwuczłonowych imion staroliteńskich jak *Rim-taut-as* albo *Täüt-rim-as*¹³). Jeszcze w XVI w. imię to stawiano z pewnością przed patronimem: *Rymsza Giniatowicz*¹⁴). Do roli przydomka zepchnęło je dopiero nowe imię kalendarzowe (białoruskie lub polskie) dodane Giniatowiczowi przy chrzcie¹⁵).

3. Godnym wzmianki szczegółem jest i pisownia nazwiska. Niektórzy Pilsudscy pisali się — zwyczajem polskim — przez *dz*¹⁶) (*Pilsudzki* : *Pilsudy* jak *Zawadzki* : *Zawady*), inni — jak właśnie Józef P. — używali pisowni z *ds*. Ta ostatnia jest cechą ortografii rosyjskiej, która wymaga, by przymiotniki tworzone od osnów na *d* pisać przez *ds*, stąd więc *Пилсудский* jak np. *купляндский*¹⁷).

Jak więc widać, nazwisko *Pilsudski* łączy w swej formie znamiona trzech języków: podstawa jest w nim litewska (*Pilsūd-*), formant polski (*-ski*), zaś styk tych morfemów wyraża się w piśmie na sposób rosyjski.

Przechodzę teraz do przedstawienia innych nazwisk polskich urobionych od nazw miejscowości z obszaru Litwy etnograficznej. Objasnienie ich polega w zasadzie na zestawieniu każdego nazwiska 1. z polską postacią odpowiedniego toponimu litewskiego¹⁸) i 2. z oryginalnym odpowiednikiem litewskim¹⁹).

¹³) Por. Z. Zinkevičius, Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII s. pradžioje, Wilno 1977, s. 190, s. v. Rimša. — *Rymsza* występuje też jako nazwisko polskie (kartoteka aut.) i białoruskie: *Rlymša* (M. W. Biryła, Białoruskaja antropanimija, t. 2, Mińsk 1969, s. 357 (niestety bez wskazania na lit. pochodzenie).

¹⁴) Por. np. w spisie szlachty żmudzkiej z r. 1528: *Rimszis* Lewojtis, *Radwil* Genejtowicz, *Dowksz* Piktujzewicz itp. (K. Būga, Apie lietuvių asmens vardus [1911] = Rinktiniai raštai, t. I, Wilno 1958, s. 204).

¹⁵) Schematycznie: I *Rymsza Giniatowicz* → II Jan *Rymsza Giniatowicz* → III Jan Giniatowicz *Rymsza*. Co do stadium I por. przykłady w przyp. 14; co do II: *Šymon Vajdot* Kongajłovič (rus.) lub — bez patronimu — *Woyciech Narbutk* (V. Maciejauskienė, o. c., s. 147—148); co do stadium III por. *Jurgis Goyzynowicz Tharwid* (ib., s. 149) lub — ze znacznie pospolitszym patronimem od imienia chrześcijańskiego — *Bałtromiej Adamaytis Kierbiedz*, *Kasper Adamowicz Dowmont* itp. (V. Maciejauskienė, Lietuvių pavardžių formavimas XVII a., LTSR MAD, A serija, 1 (58), 1977, s. 123). Dodajmy, że wymienione w tych przykładach (staro)litewskie nazwy osobowe spotyka się w Polsce jako nazwiska: *Wojdat*, *Narbut(t)*, *Tarwid*, *Kierbedź* (por. most Kierbedzia w Warszawie), *Dowmont(t)* obok *Dowmunt*, a także *Radźwil(t)*, *Radziwill*, *Dauksza*.

¹⁶) W. Jędrzejewicz, o. c., s. 15.

¹⁷) Zwrócił na to uwagę już K. Nitsch, JP III, 1916, s. 31—2: «Jest to niezaczalny wpływ rosyjski». I dalej: «Właściciel tego nazwiska, obcy studiom językowym, na pewno nie zwrócił na to uwagi [...]. Piszmy zawsze i wszędzie tylko: *Pilsudzki*. — W moim materiale podobne nazwiska mają zwykłą pisownię polską, por. niżej *Bujwidzki*, *Olsiadzki*, *Szkuźki*.

¹⁸) Historyczne brzmienia polskie przytaczam, wraz z lokalizacją nazw, za Słownikiem geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. I—XV, Warszawa 1880—1902, ze skrótem: SG. Skróty nazw powiatów litewskich są rozwiązane przy końcu artykułu.

¹⁹) Odpowiedniki litewskie, uzgodnione co do lokalizacji z danymi SG, podaje z dwóch źródeł: 1) nazwy miejscowości leżących w obecnych granicach Republiki Litew-

- Antokolski*²⁰⁾: *Antokol* zaśc. pow. troc. i przedmieście Wilna (SG I 14 i XIII 493) — lit. *Antābalnis*;
- Bujwidzki*: *Bujwidze* (obok ludowego *Bujwidy*) mko pow. wil. i dwór pow. święc. (SG I 455, Otr 282) — lit. *Buivỹdžiai* obok *Buivỹdai*;
- Dusiacki*: *Dusiaty* mko pow. nowoaleks. (SG V 230) — lit. *Dusetos* (wg SG I. c. należały w 1580 r. do Macieja Rudominy, z przydomkiem Dusiackiego);
- Duszmiański*: *Dusmiany* albo *Duszmiany* mko pow. troc. (SG II 230), *Duśmianki* wś nad jez. Żyżmą pow. troc. (ib.) — lit. odpowiednio *Dusmenys*, *Dusmenčiai*;
- Giegużyński*: *Giegużyn* wś pow. wil. (SG II 548) — lit. *Gegužinė* (10x), *Gegužinis*;
- Giejmiński*: *Giejminie* wś pow. wilkom. (SG II 549) — lit. *Geiminiai*;
- Gierwiacki*: *Gierwiaty* mko, też wś i dobra — pow. wil. (SG II 565 i XV 498) — lit. *Gervėčiai*, dziś w BSR (Otr 271 też *Gėrėtos*);
- Gierwiński*: *Gierwinie* wś pow. troc. i ross. (SG II 565) — lit. *Gerviniai* i *Gervinė*;
- Grużewski*: *Gruże* dwór pow. poniew. (SG II 881, por. też *Grużele*, *Gruż-medzie* ib.) — lit. *Grūžiai*;
- Holszański*: *Holszany* mko pow. oszm. (SG III 102, Otr 277) — lit. *Alšionys*;
- Ilgobrodzki*: *Ilgobrody* karczma i kolonia żydowska pow. wilkom. (SG III 266) — lit. *Ilgabradai*;
- Ilgowski*: *Ilgów* wś pow. wlad. (w r. 1640 właścicielem był Ludwik Talko-Ilgowski-Hryncewicz, SG III 266) — lit. *Ilgai*, dziś tylko w rej. Alytus;
- Jasziński*: *Jaszuny* mko pow. wil. (SG III 509) — lit. *Jasūnai*;
- Kroński*: *Kronie* mko pow. troc. (SG IV 695) — lit. *Kritonis*;
- Labonarski*: *Labonary* mko pow. święc. (SG V 562) — lit. *Labanoras*;
- Lowmiański*: *Lowmiany* wś, 7x na Wileńszczyźnie (SG V 762) — lit. *Lau-mėnai* 5x, *Lau-mėnai* 2x;
- Lowżański*: *Lowżany* wś pow. święc. (SG V 762) — lit. *Laužėnai*;
- Łoździejski*: *Łoździeje* mko pow. sejn. (SG V 763, Otr 272) — lit. *Łazdžiai*;
- Luknicki*: *Lukniki* mko pow. szaw. (zwane też *Lowki*, SG V 817, Otr 275) — lit. *Luokė*;
- Lyngmiański*: *Lyngmiany* mko pow. święc. (SG V 851, Otr 275) — lit. *Lyngmenys*;
- Malacki*: *Malaty* mko pow. wil. (SG V 941) — lit. *Molėtai*;
- Merecki*: *Merecz* mko nad Niemnem przy ujściu Mączanki, pow. troc., poza tym wś, zaśc. i 3 folw. szlach. w pow. wil. (SG VI 258—259) — por. lit. *Merkỹs*, dziś tylko jako lit. nazwa rzeki Mączanki; mko *Merecz* to po lit. *Merkinė* (Otr 267);
- Miednicki*: *Miedniki* mko pow. wil., wś pow. kow. (SG VI 329) — lit. *Mėdininkai*;
- Mierckiński*: *Mierkinie* wś pow. suw. (SG VI 351) — lit. *Merkinė*;
- Muśnicki*: *Muśniki* mko pow. wil. (SG VI 814) — lit. *Mušinkai*;

skiej — z Lietuvos TSR... žinytas (zob. przyp. 7), 2) nazwy litewskie z terenu dzisiejszej zach. Białorusi — z indeksu nazw własnych w Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Litauisch-deutsch. Bd. V, Heidelberg 1968, s. 490—560. — W wypadku, gdy stosunek formalny nazwy litewskiej i jej słowiańskiej transpozycji wymaga szerszego komentarza, odsyłam czytelnika do szczegółowej rozprawy J. Otrębskiego: Słowizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych, Z polskich studiów slawistycznych, ser. 2: Językoznawstwo, Warszawa 1963, s. 267—86, skrót: Otr.

²⁰⁾ Znane też w Wilnie w XVII w.: Z. Zinkevičius, o. c., s. 45.

Nidocki : *Nidoki* mko pow. wilkom. (zwané też *Lidoki*, SG VII 38 i Otr 282) — lit. *Ljduokiai*;

Nieciwiński : *Nieciuny* wś pow. sejn. (SG VII 51—52) albo *Nieczuny* wś pow. wilkom. (ib.) — lit. odpowiednio *Neciūnai*, *Nečiūnai*;

Nieczaiński : *Nieczany* wś pow. wilkom. (SG VII 52) albo *Nieczance* wś pow. wil. (ib.) — lit. odpowiednio *Nečėnai*, *Nečionys*;

Ogiński : *Ogińce* 1. okolica nad rz. Piwesą, pow. poniew., 2. osada szlach. pow. wilkom., par. kupiska (SG VII 403) — lit. *Uoginiai*²¹) — lit. Teoretycznie podstawą mogą tu być i *Oginty* (po lit. *Uogintaĩ*), folw. pow. kow. (SG I. e.);

Okmiański : *Okmiany* mko pow. szaw. (SG VII 425) albo *Okmiana* wś 8x (ib.) — lit. mko *Akmėnė*, wś *Akmėnė* 9x lub *Akmėnā* 4x;

Olśiadzki : *Olśiady* mko pow. telsz. (SG VII 494) — lit. *Alsėdžiai*;

Oszmiański : *Oszmiana* miasto pow. guberni wil. (SG VII 751) — lit. *Ašmenā*, dziś w BSRB;

Pokiewski : *Pokiewie* folw. pow. szaw., też jez. tamże (SG VIII 539) — lit. *Pakėvis*;

Pokoński : *Pokojnie* (sic) wś pow. maryampolski (SG VIII 540, Otr 275) — lit. *Pakūnis*;

Puszałacki : *Puszałoty* mko pow. poniew. (SG IX 218) — lit. *Pušalotas* mko (por. też wś *Pušalotai* o formie pluralis, 2x w rej. Molėtai);

Remigolski : *Remigola* mko pow. poniew. (SG IX 613) — lit. *Ramįgala* (por. niżej *Tędziągolski*, *Wędziągolski*);

Rupiński : *Rupinie* wś pow. nowoaleks. (SG IX 16), por. też *Rupieny* wś pow. ross. (ib.) — lit. **Rupiniai*, dziś istnieją tylko *Rupiniai* wś w rej. Kaūnas. — Na wtórnie zlitewszczonej formie naszego nazwiska: *Rupinskas* oparte są lit. nazwy wsi *Rupinsk-ai* i *Rupinsk-ėl-iai* w rej. Ignalina;

Sejneński : *Sejny* miasto pow. guberni suw. (SG IX 416) — lit. *Seinai*;

Serejski : *Sereje* mko pow. suw. (SG X 442, Otr 273) — lit. *Seirijai*;

*Siesicki*²²) : *Siesicki* mko pow. wilkom. (SG X 600) — lit. *Siesikai*;

Smorgoński : *Smorgonie* mko pow. oszm. (SG X 915, Otr 274) — lit. *Smurgainys*, dziś w BSRB;

Sudacki : *Sudaki* wś pow. wil. (SG XI 548) albo *Sudata* wś pow. święc. (ib.) — lit. odpowiednio *Sudokiai*, *Sudotā*;

Sudwojski : *Sudwoje* wś pow. troć. (SG XI 553) — lit. *Sudvėjai*;

Szacki : 1. *Szaki* miasto pow. wlad., także wś 5x (SG VI 769—770) — lit. *Šakiai* mto, *Šakiai* i *Šakiai* wsie, albo 2. *Szaty* mko nad rzeką Szatą, pow. telsz. (SG XI 808) — lit. *Šalės* (plur.); *Szaty* mko nad rz. Abelą, pow. wilkom. (SG XI 808, tu też uwaga: «zmujdzkie *Szety*») — lit. *Šėta* (sg., por. Otr 269);

Szakalski obok *Szekalski* : *Szakali* zaśc. pow. święc. (SG XI 769), por. *Szakaliszki* 6 wsi tamże (ib.), *Szakala* rzeczka pow. telsz. (ib.) — lit. *Šakaliai* wś 4x, *Šakališkiai* wś 3x, rz. *Šakāle*²³);

*Szawdwiński*²⁴) : *Szawdwi* albo *Szawdwinie* wś pow. szaw., ross. (SG XI 810) — lit. *Šavūiniai*;

²¹) Por. nazwę osobową lit. *Uog-inis* (: *uoga* 'jagoda'), w zapisach z XVII w.: *Oginis* Mikutowicz (Z. Zinkevičius, o. e., s. 66, przyp. 109) i — ze zruszczonym sufiksem — Piotr *Oginiec* Kiawka (V. Maciejauskienė, o. e. w przyp. 15, s. 123).

²²) Też w Wilnie w XVII w.: Z. Zinkevičius, o. e., s. 45.

²³) Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas, red. E. Grinaveckienė, Wilno 1963, s. 159.

²⁴) Pisownia *u* zam. w odpowiada, przed spółgłoską, wymowie białoruskiej, a może nawet oryginalnej litewskiej. Z Polski znam nazwisko *Szawdwin*, które jest prawdopo-

Szawelski : Szawle miasto pow. guberni kow. (SG XI 811) — lit. *Šiauliai*;
Szeminiński : Szemina albo Szeminka zaśe. pow. święc. (SG XI 894) — lit.
 **Šėm-inė*, we współczesnym spisie miejscowości nazwa taka wprawdzie nie figuruje, ale por. *Šėmaĩ* wś w rej. telsz. i *Šė'mė/Šė'mis* rzeka w rej. *Tauragė*²⁵⁾;

Szkudzki : Szkudy mko pow. telsz. (SG XI 925, Otr 275) — lit. *Škuōdas*;

Szlowiański : Szlowiany wś pow. wilkom. (SG XII 6) — lit. *Šlavė'nai*;

Sztabiński : Sztabin wś pow. augustowski (SG XII 47—8) albo *Sztabinki* wś pow. sejn. (ib.) — lit. *Stabingis*, jezioro (relikt nazewnictwa jaćwieskiego, por. strpus. *stabis* 'kamień')²⁶⁾;

Sztakirski : Sztakiry wś pow. poniew. (SG XII 48) — lit. *Štakiriai*;

Świrski : Świr mko pow. święc. nad jez. o tej nazwie, 2 folw. tamże (SG XI 713). Wg SG l. e. w r. 1452 ks. Jan Świrski ufundował tam kościół. W XVI w. Świr był dziedzictwem książąt Świrskich. O kilka wiorst od Świra znajdowała się okolica szlachecka zamieszkała przez *Świrskich*. — lit. *Svyriai*, dziś w BSRR; por. też lit. *Sviraĩ* wś w rej. *Jōniškis* na Żmudzi (bez odpowiednika w SG);

Taurogiński : Tauroginie mko pow. nowoaleks. (SG XII 264) — lit. **Taurāginiai* > dziś *Taurāgnai* (Otr 279);

Tędziogolski : *Tendziagola*²⁷⁾ wś pow. kow. (SG XII 293) — lit. *Tendžiōgala*, dawniej *Tandžiōgala*;

Towiański : Towiany mko i wś pow. wilkom. (SG XII 439) — lit. *Taujė'nai*;

Uciański : *Uciany* mko pow. wilkom. (SG XII 740, Otr 276 i 283) — lit.

Utenā;

Wędziogolski obok *Wedziogolski* : *Wendziagola* mko pow. kow. (SG XIII 209) — lit. *Vandžiōgala*;

Wilpiszewski : **Wilpisz-cwo*, w SG XIII 533 tylko *Wilpischen* wś w pow. gabińskim w Litwie pruskiej — por. lit. *Vilpišiai* wś w rej. Anykšciai (: *vilpišys* 'dziki kot');

Wilkomirski : *Wilkomierz* miasto pow. guberni kow. (SG XIII 535) — lit. dawne *Vilkmėrgė*, dziś *Ukmergė* (Otr 278)²⁸⁾;

Wiwulski : *Wiwule* wś pow. wilkom. (SG XIII 684) — lit. *Vivuliaĩ*;

Wylkowyski : *Wylkowyszki* albo *Wilkowyszki* miasto pow. guberni suw. (SG XIV 94) — lit. *Vilkaiviškis*;

Żegarski : *Żegary* wś pow. sejn. 2x, wś pow. kalwaryjski, święc., troc. (SG XIV 756) — lit. *Žagariai*;

dobnie litewskim *Šiaudinis*, por. *šiaud-imis* 'słomiany', też 'bez zapalu; nieszczery' (: *šia-dai* 'słoma'), ma ono jednak *a* przed *w* (tak i w n. miejsc. *Szawdyń/-ynie*), gdy tymczasem spodziewalibyśmy się tu bądź *o* (por. *Kowno* < *Kaūnas*), bądź *e* (por. *Krewno* < *Kriaūnos*, Otr 274) względnie *'e* (por. nazwisko *Kiewło* < *Kiaūlė* — Zinkevičius, o. c. 98). Por. też *Taurogiński* i *Szawelski* obok *Lowmiański*, *Towiański*.

²⁵⁾ Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas..., s. 162.

²⁶⁾ Por. A. Vanagas, K woprosu o jatwiażskich jazykowych reliktach w Litwie, Acta Baltico-Slavica IX, 1976, s. 77; E. Fraenkel, o. c., s. 891.

²⁷⁾ Tu i w *Wedziogolski* pisownia nazwiska z *e* jest objawem polskiej hiperpoprawności albo adideacji I członu nazwy do leksemu polskiego. Por. paralelne pol. *a* (obok *on, an*) dla lit. *un, an* przed zwartą w nazwiskach: *Bolądz* (i *Bolondź*) < dial. *Baluńdzis* (*balaūdis* 'golańb'), *S(z)kiłądz* < dial. *Skilūndzis* (*skilāndis* 'rodzaj salcesonu'), *Sator* (lub *Santor, Szantor*) < stlit. imię *Sán-tar-as, Sgaǰło* (i *Songaǰło*) < stlit. imię *San-gail-a, Sán-gail-as*.

²⁸⁾ Zob. jeszcze J. Otrębski, Lit. *Ukmergė*, Baltistica VI, 1970, s. 213—5.

Żuprański : *Župrany* mko pow. oszm. (SG XIV 855) — lit. *Žiuprónys*, dziś w BSRR;

Żyrmuński : *Žyrmuny* mko pow. lidzki (SG XIV 895) — lit. *Žirmúnai*, dziś w BSRR.

Na temat genezy wyszczególnionych tu nazwisk niewiele mam do powiedzenia. Kwestia ta wymagałaby szczegółowszych badań, z uwzględnieniem dokumentacji historycznej. Przekazy historyczne, a zwłaszcza oparte na nich genealogie, umożliwiłyby tu najpierw oddzielenie nazwisk tzw. szlacheckich, wywodzących się z dziedzicznych określeń posesjonatycznych (por. *Dusiacki*, *Ogiński*, *Piłsudski*, *Świrski*), od nazwisk nieszlacheckich na *-ski*. Wśród tych ostatnich należy się liczyć z dwoma co najmniej składnikami. Pierwszy to nazwiska proletariatu miejskiego, wywodzącego się z chłopstwa przybywającego do miast i tam rejestrowanego pod określeniami od miejsc pochodzenia²⁹⁾. Drugi składnik to nowsze, sztuczne nazwiska odmiejscowe na *-ski*, chętnie np. przybierane przez Żydów w okresie przymusowej ich rejestracji w XIX w.; jak wiadomo, w XVIII—XIX-wiecznych miasteczkach litewskich ludność żydowska stanowiła element dominujący.

Na koniec jeszcze uwaga o polskich brzmieniach podanych tu nazw miejscowych. Już pobieżne ich porównanie z oryginałami litewskimi nasunie czytelnikowi pytanie, jak to się dzieje, że zamiast odpowiedniości dźwiękowych widać w nich charakterystyczne i regularne substytucje, np. w zakresie samogłosek: pol. *a* za lit. *o* (= *ō*) i zarazem za lit. *ė* (= *ē*); pol. *o* za lit. *a*; pol. *oj*, *ow* wobec litewskich dyftongów *ai*, *au* itd.

Aby to wyjaśnić, trzeba przypomnieć, że język polski, wchodzący w użycie na Litwie w wieku XV, zastępował w swej roli — języka kulturalnego — panującą tam dotąd ruszczyznę, ściślej język starobiałoruski nazywany też zachodnioruskim³⁰⁾. Otóż w języku tym istniały już utrwalone tradycją (niezwykle kilkuwiekową) zesłowiańszczone formy wielu wodnych i miejscowych nazw litewskich, zasymilowanych przede wszystkim we wschodnich częściach

²⁹⁾ Przykłady takich określeń odmiejscowych cytuję z XVII-wiecznych ksiąg kościelnych Wilna Z. Zinkevičius, o. c., s. 44—6 i passim. — Warto zauważyć, że w samym języku litewskim określenia odmiejscowe (na *-iškis*, por. słow. *-isk-*) wyjątkowo tylko przekształcają się w nazwiska. W obszernym zbiorze nazwisk Zinkevičiusa jest zaledwie kilka formacji tego rodzaju: *Kėdainiškis*, *Kernaviškis*, *Puniškis*, *Trakiškis*, *Verkiškis* (o. c., s. 241 oraz 153, 185, 210, 217). Może są to po prostu zlitewszczone nazwiska polskie: *Kiejdański* itd.?

³⁰⁾ Por. Chr. S. Stang, *Die westrussische Kanzleisprache des Grossfürstentums Litauen*, Oslo 1935, oraz H. Turska, *Język polski na Wileńszczyźnie*, [w:] Wilno i Ziemia wileńska. Zarys monograficzny, Wilno 1930, s. 219—25; S. Urbanczyk, *Początki polskiego dialektu na Wileńszczyźnie*, *Slavia Orientalis* XVII/3, 1968, s. 433—6. — Oficjalne uznanie języka polskiego jako urzędowego na obszarze WKL nastąpiło wprawdzie dość późno, bo w r. 1697; wcześniej jednak, w r. 1614 i 1619, ukazał się po polsku Statut Litewski.

litewskiego obszaru językowego³¹). Na terenach tych dawniej (a szczerkawo i dziś jeszcze) lit. *o* brzmiało *ā* (> br. *a*), lit. *é* było otwartym *āi/ā* (> br. *'a*) itd.³²), stąd takie transpozycje białoruskie jak *Rakiški* < lit. *Rōkiškis* czy *Gierwiaty* < lit. *Gervėčiai* (po polsku *Rakiszyki*, *Gierwiaty*). Postępująca od XVI w. polonizacja nazewnictwa polegała głównie na polszczeniu zastanych, starszych form białoruskich. One też stały się wzorem substytucyjnym, wedle którego polszczono następnie nazwy litewskie w głębi kraju (zwłaszcza na Żmudzi), gdzie utrwalonych odpowiedników ruskich mogło nie być. Wszystko to w równej mierze odnosi się tak do nazewnictwa geograficznego, jak i do nazw osobowych z Litwy³³). Na pytanie zaś, kto był sprawcą polonizacji nazw litewskich, należy odpowiedzieć słowami prof. J. Otrębskiego: «Sprawcami [procesu polszczenia] byli już sami Litwini, ci mianowicie, którzy przyjęli kulturę polską i ukształtowali polszczyznę litewską»³⁴). Jednym z wytworów tej polszczyzny są właśnie nazwiska typu *Piłsudski*.

Skróty nazw powiatów litewskich

kow.: kowieński, lit. *Kaūnas*; — nowoaleks.: nowoaleksandrowski, lit. *Zarasai*; — oszm.: oszmiański, lit. *Ašmenà* (dziś w BSR); — poniew.: poniewieski, lit. *Panevėžys*; — ross.: ros(s)ieński, lit. *Rasėiniai*; — sejn.: sejneński, lit. *Seinai*; — suw.: suwalski, lit. *Suvalkai*; — szaw.: szawelski, lit. *Šiauliai*; — święc.: święciański, lit. *Švenčionys*; — telsz.: telszewski, lit. *Telšiai*; — troc.: trocki, lit. *Trakai*; — wil.: wileński, lit. *Vilnius*; — wilkom.: wilkomirski, lit. *Ukmergė*; — wład.: władysławowski, dziś lit. *Kudirkos Naumiestis*. — Inne skróty: mko: miasteczko, wś: wieś, zaśc.: zaścianek.

Kraków

Wojciech Smoczyński

Przyimek *na* i «mentalność pańsko-szlachecka»

Artur Sandauer opublikował na łamach *Polityki* tekst, w którym zachęcał językoznawców, aby nie ograniczali się jedynie do «tepienia błędów» i «sporów przyczynkarskich», ale by podjęli też badania bardziej ambitne. «Może — pisał — warto by pokusić się o program szerszy, o wydobycie np. polonizmów w naszym języku, tj. jemu tylko właściwych sposobów wyrażania się? Stano-

³¹) Por. językowe wyspy litewskie na terenie dzisiejszej zach. Białorusi, będące pozostałością po zruszczonej peryferii wschodniolitewskiej.

³²) Por. K. Būga, K woprosu o chronologij litovskich zaimstwowanij s ruskogo [1912], w: *Rinktiniai raštai*, t. I, Wilno 1958, s. 244, 346; Z. Zinkevičius, *Lietuvių dialektologija*, Wilno 1966, s. 69, 74.

³³) Co do tych ostatnich por. Z. Zinkevičius, *Lietuvių antroponimika...*, Wilno 1977; W. Smoczyński, *Les noms de famille...* (przyp. 1).

³⁴) J. Otrębski, *Sławizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych...*, s. 267—8.